

**LIETUVOS RESPUBLIKOS BRANDUOLINĖS ENERGIJOS ĮSTATYMO NR. I-1613 2, 7,
10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 22, 23, 24, 33, 34, 36, 50, 50¹ STRAIPSNIŲ IR PRIEDO
PAKEITIMO ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS PAREIGŪNŲ
DARBO UŽMOKESČIO ĮSTATYMO NR. VIII-1904 2 STRAIPSNIO IR PRIEDO
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Teisės aktų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos branduolinės energijos įstatymo Nr. I-1613 2, 7, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 22, 23, 24, 33, 34, 36, 50, 50¹ straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projektu (toliau – BEĮ projektas) ir Lietuvos Respublikos valstybės pareigūnų darbo užmokesčio įstatymo Nr. VIII-1904 2 straipsnio ir priedo pakeitimo įstatymo projektu (toliau – VPDUĮ projektas) (toliau kartu – Įstatymų projektai) siekiama patikslinti:

1) aplinkybes, kurioms esant fiziniai asmenys negali eiti pareigų arba atlikti darbo, kai pareigoms eiti arba darbui atlikti būtina įgyti teisę be palydos patekti į branduolinės energetikos objekto (toliau – BEO) apsaugos zonas, išskyrus riboto patekimo zoną, ar BEO aikštelę, teisę be palydos dalyvauti vežant Lietuvos Respublikos branduolinės saugos įstatymo (toliau – BSĮ) 1 priede nurodytas branduolines medžiagas nustatytais kiekiais ir (ar) branduolinio kuro ciklo medžiagas (toliau kartu – teisė be palydos dirbti BEO ir vežti branduolines medžiagas), ir nustatyti išimtį, kokiems fiziniais asmenims dalis reikalavimų dėl šių aplinkybių netaikomi;

2) atvejus, kada galima skristi BEO nustatytoje draudžiamos zonoje;

3) teisės patekti į BEO apsaugos zonas ribojimo režimą;

4) kas yra pareiškėjo, pateikusio paraišką gauti BSĮ 22 straipsnio 1 dalies 1–5 punktuose nurodytas licencijas, ir šių licencijų turėtojo už branduolinės saugos, radiacinės saugos, fizinės saugos, taip pat už branduolinio ginklo neplatavimo įsipareigojimų vykdymo užtikrinimą ir už nepriklausomą šių procesų vykdymo priežiūrą atsakingi vadovaujantys darbuotojai (toliau – BEO vadovaujantys darbuotojai), kurie turi būti atestuojami Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcijos (toliau – VATESI), ir šias pareigas siekiantiems eiti arba einantiems fiziniais asmenims taikomus reikalavimus;

5) nuostatas, susijusias su VATESI viršininko ir jo pavaduotojų skyrimu į pareigas, jų atleidimu iš pareigų ir socialinėmis garantijomis.

Atkreiptinas dėmesys, kad, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2020 m. birželio 5 d. nutarimu ir 2023 m. kovo 15 d. nutarimu, Branduolinės energijos įstatymo 50 straipsnio 3 dalies 2 punkte nustatytas darbo santykių apribojimas, kai fizinis asmuo įsisteijęs apkaltinamuoju teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl apysunkio, sunkaus ar labai sunkaus nusikaltimo, *nepaisant, ar teistumas išnykęs ar panaikintas*, negali eiti pareigų ar dirbti darbo, kai pareigoms eiti ar darbui atlikti jis turi turėti teisę be palydos dirbti BEO ir vežti branduolines medžiagas, vertintinas kaip neproporcingas. Atsižvelgiant į tai, kad didžioji dalis¹ BEO yra įtraukti į nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įrenginių ir turto sąrašą¹, VĮ Ignalinos atominė elektrinė (toliau – IAE) – vienintelė įmonė eksploatuojanti Lietuvos teritorijoje esančius BEO, vykdanči BEO statybą ir eksploatavimo nutraukimą, taip pat įtraukta į pirmos kategorijos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių sąrašą². BEO apsaugos zonose, išskyrus riboto patekimo zoną, yra BEO saugai svarbios konstrukcijos, sistemos ir komponentai, šiose zonose saugomos ir kitaip tvarkomos

¹ Vadovaujantis Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo 4 priedo 1 punktu, BEO, išskyrus Maišiagalos radioaktyviųjų atliekų saugyklą, yra nacionaliniam saugumui užtikrinti strateginę reikšmę turinti infrastruktūra. Šiuo metu visos radioaktyviosios atliekos iš Maišiagalos radioaktyviųjų atliekų saugyklos yra išimtos ir perkeltos į Ignalinos atominės elektrinės radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įrenginius. Metų bėgyje planuojama užbaigti šios saugyklos eksploatavimo nutraukimą.

² Vadovaujantis Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo 1 priedo 1 punktu, įmonė, vykdanči BEO, išskyrus Maišiagalos radioaktyviųjų atliekų saugyklą, statybą, eksploatavimą, eksploatavimo nutraukimą ir uždaryto radioaktyviųjų atliekų atliekyno priežiūrą, yra viena iš pirmos kategorijos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių.

branduolinės ir branduolinio kuro ciklo medžiagos. Įvertinant priemones, taikomas BEO saugai svarbių konstrukcijų, sistemų ir komponentų branduolinei, radiacinei ir fizinei saugai užtikrinti ir vykdyti, įvertinant pasekmes, kurios gali kilti pažeidus šias konstrukcijas, sistemas ir komponentus, bei šiuo metu Lietuvos Respublikos įstatymuose įtvirtintus darbo santykių apribojimus fiziniam asmeniui padarius nusikalstamas veikas, siūloma Branduolinės energijos įstatymo 50 straipsnio 3 dalies 2 punkte nustatyti tokią aplinkybę, kai fizinis asmuo negali eiti pareigų ar dirbti darbo, kai pareigoms eiti ar darbui atlikti jis turi turėti teisę be palydos dirbti BEO ir vežti branduolines medžiagas – fizinis asmuo įsiteisėjęsiu apkaltinamuoju teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl labai sunkaus nusikaltimo padarymo ir nuo bausmės atlikimo nepraėjo 15 metų, arba pripažintas kaltu dėl sunkaus nusikaltimo padarymo ir nuo bausmės atlikimo nepraėjo 12 metų, arba pripažintas kaltu dėl apysunkio nusikaltimo padarymo ir nuo bausmės atlikimo nepraėjo 8 metai.

Pastebėtina, kad Branduolinės energijos įstatymo 50 straipsnio 3 dalies 3 ir 4 punktuose numatytos aplinkybės, kurios, vadovaujantis Baudžiamojo kodekso nuostatomis, negali įvykti. Numatyta, kad fizinis asmuo negalės eiti pareigų ar dirbti darbo, kai pareigoms eiti ar darbui atlikti jis turi įgyti teisę be palydos dirbti BEO ir vežti branduolines medžiagas, kai jis įsiteisėjęsiu apkaltinamuoju teismo nuosprendžiu yra *pripažintas kaltu dėl baudžiamojo nusižengimo*, susijusio su disponavimu narkotinėmis ar psichotropinėmis, nuodingomis ar stipriai veikiančiomis medžiagomis arba disponavimu ginklais, šaudmenimis, sprogmenimis, sprogstamosiomis ar radioaktyviosiomis medžiagomis arba karine įranga, *ir turi neišnykusį ar nepanaikintą teistumą*. Pažymėtina, kad teistumas atsiranda ne visais atvejais, kai asmeniui iškelta baudžiamoji byla. Teistumas atsiranda tik paskyrus bausmę ir tik, kai nuteistasis yra padaręs nusikaltimą. Jei asmuo yra padaręs tik baudžiamąjį nusižengimą – teistumas neatsiranda. Todėl iki šiol pažymėtos nuostatos nebuvo taikomos. Siūloma anksčiau nurodytas Branduolinės energijos įstatymo 50 straipsnio 3 dalies nuostatas patikslinti, numatant, kad darbo santykių apribojimas taikomas fiziniam asmeniui, įsiteisėjęsiu apkaltinamuoju teismo nuosprendžiu pripažintam kaltu dėl baudžiamojo nusižengimo, susijusio su disponavimu narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis arba disponavimu ginklais, šaudmenimis, sprogmenimis, sprogstamosiomis ar radioaktyviosiomis medžiagomis arba karine įranga, ir nuo bausmės atlikimo nepraėjo 3 metai.

Branduolinės energijos įstatymo 50 straipsnio 3 dalies 5 punkte įtvirtintas apribojimas pareigoms eiti arba darbui atlikti, kai fizinis asmuo įstatymų nustatyta tvarka yra pripažintas neveiksniu tam tikroje srityje ar ribotai veiksnium tam tikroje srityje, nenurodant sričių, kuriose apribotas asmens veiksnumas, prieštarauja Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.10 straipsnio 5 dalies nuostatai, pagal kurią neveiksniu tam tikroje srityje pripažintam asmeniui teisės aktuose nustatytos neveiksnumo teisinės pasekmės atsiranda tik toje srityje. Todėl siūloma detalizuoti Branduolinės energijos įstatyme nurodytą aplinkybę, išdėstant ją taip, kad apribojimas pareigoms eiti arba darbui atlikti, kai pareigoms eiti ar darbui atlikti būtina įgyti teisę be palydos dirbti BEO ir vežti branduolines medžiagas, taikomas fiziniam asmeniui, įstatymų nustatyta tvarka pripažintam neveiksniu ar ribotai veiksnium darbo teisinių santykių arba darbo santykiams prilygintų teisinių santykių srityje.

Pastebėtina, kad Branduolinės energijos įstatymo 50 straipsnio 3 dalyje nėra įtvirtinti atvejai, kuomet asmuo įstatymų nustatyta tvarka yra atleidžiamas nuo baudžiamosios atsakomybės. Atsižvelgiant į tai, kad atleidimas nuo baudžiamosios atsakomybės nereiškia asmens išteisinimo, priešingai, tai reiškia, kad asmuo pripažįstamas padariusiu nusikalstamą veiką, tačiau kadangi yra konkrečios įstatyme nustatytos sąlygos, jis nėra pasmerkiamas valstybės vardu priimant apkaltinamąjį nuosprendį, jam nėra skiriama bausmė, neįgyjamas teistumas. Įvertinant BEO saugai užtikrinti ir vykdyti taikomas priemones ir kituose Lietuvos Respublikos įstatymuose įtvirtintus darbo santykių apribojimus nuo baudžiamosios atsakomybės atleistam fiziniam asmeniui, BEI projekte siūloma nustatyti naujas aplinkybes, ribojančias teisę be palydos dirbti BEO ir vežti branduolines medžiagas, kai fizinis asmuo buvo atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės:

1) už labai sunkaus nusikaltimo padarymą ir nuo atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės dienos nėra praėję 4 metai arba asmuo nėra įvykdęs paskirtos baudžiamojo poveikio priemonės, jei jos vykdymo trukmė ilgesnė nei 4 metai nuo atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės dienos;

2) už sunkaus nusikaltimo padarymą (išskyrus atleidimą nuo baudžiamosios atsakomybės, kai asmuo ar nusikalstama veika yra praradę pavojingumą) ir nuo atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės dienos nėra praėję 3 metai arba asmuo nėra įvykdęs paskirtos baudžiamojo poveikio priemonės, jei jos vykdymo trukmė ilgesnė nei 3 metai nuo atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės dienos;

3) už apysunkio nusikaltimo padarymą (išskyrus atleidimą nuo baudžiamosios atsakomybės, kai asmuo ar nusikalstama veika yra praradę pavojingumą arba dėl nusikaltimo mažareikšmiškumo) ir nuo atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės dienos nėra praėję 2 metai, arba asmuo nėra įvykdęs paskirtos baudžiamojo poveikio priemonės, jei jos vykdymo trukmė ilgesnė nei 2 metai nuo atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės dienos, arba nėra pasibaigęs laidavimo terminas, jei jo trukmė ilgesnė nei 2 metai nuo atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės dienos;

4) už nesunkaus nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo, susijusių su disponavimu narkotinėmis ar psichotropinėmis, nuodingomis ar stipriai veikiančiomis medžiagomis, ar su disponavimu ginklais, šaudmenimis, sprogmenimis, sprogstamosiomis ar radioaktyviosiomis medžiagomis arba karine įranga, padarymą (išskyrus atleidimą nuo baudžiamosios atsakomybės, kai asmuo ar nusikalstama veika yra praradę pavojingumą arba dėl nusikaltimo mažareikšmiškumo) ir nuo atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės dienos nėra praėję vieni metai, arba asmuo nėra įvykdęs paskirtos baudžiamojo poveikio priemonės, jei jos vykdymo trukmė ilgesnė nei vieni metai nuo atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės dienos, arba nėra pasibaigęs laidavimo terminas, jei jo trukmė ilgesnė nei vieni metai nuo atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės dienos.

Atkreiptinas dėmesys, kad Branduolinės energijos įstatymo 50 straipsnio 3 dalies 11 punkte įtvirtintas apribojimas, kai fizinis asmuo, *daugiau negu vieną kartą per pastaruosius trejus metus* baustas už administracinį nusižengimą, susijusį su narkotinių ar psichotropinių medžiagų vartojimu be gydytojo paskyrimo, ar kitą administracinį nusižengimą, padarytą jam buvus neblaiviam arba apsvaigusiam nuo alkoholio, narkotinių, psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų, negali eiti pareigų ar dirbti darbo, kai pareigoms eiti ar darbui atlikti jis turi turėti teisę be palydos dirbti BEO ir vežti branduolines medžiagas. Siūloma nekeisti šios nuostatos, nes siekiama užtikrinti, kad fizinis asmuo nėra linkęs kartoti nurodytą veiką, dėl kurios gali nukentėti asmens atliekamo darbo kokybė, kilti pavojus BEO saugai ir riziką visuomenei ir aplinkai dėl jonizuojančiųjų šaltinių keliamo radiologinio pavojaus.

Branduolinės energijos įstatymo 50 straipsnio 3 dalies 12 punkte nurodyta, kad fizinis asmuo negalės eiti pareigų arba atlikti darbo, kai pareigoms eiti arba darbui atlikti būtina įgyti teisę be palydos dirbti BEO ir vežti branduolines medžiagas, kai fizinis asmuo yra užsienio valstybės pilietis arba yra be pilietybės, neturintis Lietuvos Respublikos įstatyme „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ (toliau – UTPĮ) nustatyta tvarka išduoto galiojančio dokumento, suteikiančio ar patvirtinančio teisę būti ar gyventi Lietuvos Respublikoje, ir (ar) leidimo dirbti Lietuvos Respublikoje, kai jį būtina turėti. Manytina, kad ši nuostata yra perteklinė, nes užsienio valstybės piliečių ir asmenų be pilietybės teisinės padėties Lietuvos Respublikoje klausimus reglamentuojančio UTPĮ normų, susijusių su leidimų dirbti ir leidimų gyventi Lietuvos Respublikoje išdavimu, taikymas nepriklauso nuo to, ar užsienio valstybės pilietis ar asmuo be pilietybės siekia eiti pareigas ar atlikti darbą, kai pareigoms eiti ar darbui atlikti jis turi įgyti teisę be palydos dirbti BEO ir vežti branduolines medžiagas, ar siekia eiti kitas pareigas ar dirbti kitą darbą, nesusijusį su darbu BEO, BEO aikštelėje ir (ar) branduolinių medžiagų ir (ar) branduolinio kuro ciklo medžiagų vežimu. Įstatyme nurodyta nuostata sietina su teise dirbti Lietuvos teritorijoje, bet ne su teise be palydos dirbti BEO ir vežti branduolines medžiagas, todėl siūloma pripažinti minėtą nuostatą netekusia galios.

Branduolinės energijos įstatymo 50 straipsnio 3 dalies 15 punkte nurodyta, kad fizinis asmuo negalės eiti pareigų arba atlikti darbo, kai pareigoms eiti arba darbui atlikti būtina įgyti teisę be palydos dirbti BEO ir vežti branduolines medžiagas, kitais nei šio straipsnio 3 dalies 1–14 punktuose nurodytais atvejais, kai fizinis asmuo, dalyvaudamas pareiškėjo ar licencijos turėtojo veikloje, gali kelti grėsmę valstybės saugumui. Atsižvelgiant į tai, kad taikant šią nuostatą, pasitaiko įvairių

interpretacijų, kas laikoma asmeniu, dalyvaujančiu pareiškėjo ar licencijos turėtojo veikloje³, kad tam tikros veikos gali kelti grėsmę ne tik valstybės saugumui, bet ir atskiram BEO, ir siekiant teisinio aiškumo ir tikslumo, siūloma pakeisti šią nuostatą, numatant, kad apribojimas būtų taikomas fiziniam asmeniui, kai jis eidamas pareigas arba atlikdamas darbą, kai pareigoms eiti arba darbui atlikti būtina įgyti teisę be palydos dirbti BEO ir vežti branduolines medžiagas, gali kelti grėsmę BEO ir (ar) nacionaliniam saugumui.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnyje nustatytu teisėkūros proporcingumo principu, reiškiančiu, kad pasirinktos teisinio reguliavimo priemonės turi sudaryti kuo mažesnę administracinę ir kitokią naštą, nevaržyti teisinių santykių subjektų daugiau, negu to reikia teisinio reguliavimo tikslams pasiekti, ir vertinant VATESI nustatytus fizinės saugos reikalavimus skirtingiems BEO statybos darbų etapams, atsižvelgiant į tai, kad vykdant BEO statybos darbus, į statomą BEO ir BEO aikštelę nevežamos branduolinės, branduolinio kuro ciklo medžiagos ir jonizuojančios spinduliuotės šaltiniai, BEI projekte siūloma numatyti nuostatą, pagal kurią BEI projektu keičiamo 50 straipsnio 3 dalies 14 ir 15 punktuose nustatyti reikalavimai netaikomi asmenims, kurie turi įgyti teisę be palydos patekti į BEO aikštelę, kurioje vykdomi BEO statybos darbai, iki bus pasirašytas BEO statybos užbaigimo aktas.

Atsižvelgiant į Branduolinės energijos įstatymo 50 straipsnyje nustatytą teisinę prievolę tvarkyti asmens duomenis, vadovaujantis Reglamento (ES) 2016/679 5 straipsnio 1 dalies b punkte įtvirtintu tikslo apribojimo principu, 6 straipsnio 2 ir 3 dalimis, siūloma Branduolinės energijos įstatymo 50 straipsnio 9 dalyje numatyti gautų fizinio asmens duomenų tvarkymo tikslą – fiziniams asmenims patikrinti, ar yra 50 straipsnio 3 dalyje numatytos aplinkybės, informacijai apie patikrintus fizinius asmenis nuolat stebėti ir tokiai informacijai teikti pareiškėjui ar licencijos turėtojui, taip pat priežiūrą vykdančioms institucijoms ar įstaigoms. Vadovaujantis Branduolinės energijos įstatymo 7 straipsnio 1 dalies 8 punktu, Vyriausybė nustato fizinių asmenų tikrinimo, ar yra šio įstatymo 50 straipsnio 3 dalyje nurodytų aplinkybių, informacijos apie patikrintus fizinius asmenis nuolatinio stebėjimo ir tokios informacijos teikimo tvarkos aprašą, kurį priėmus BEI projektą, siūloma peržiūrėti duomenų tvarkymo aspektu. Tvarkant Branduolinės energijos įstatymo 50 straipsnio 3 dalyje nurodytus asmens duomenis, įskaitant specialių kategorijų duomenis (sveikatos duomenis) ir duomenis apie apkaltinamuosius nuosprendžius bei nusikalstamas veikas, užtikrinamos tinkamos techninės ir organizacinės priemonės, skirtos duomenų subjektų teisių ir laisvių apsaugai, kaip tai numatyta Reglamento (ES) 2016/679 9 ir 10 straipsniuose. Konkrečios priemonės nurodytos Vidaus reikalų ministerijos ar vidaus reikalų ministro įgaliotų institucijų, VSD, VATESI, pareiškėjo ir licencijos turėtojo vidiniuose teisės aktuose, pavyzdžiui, licencijos turėtojo – Valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės asmens duomenų tvarkymo taisyklėse.

VSD įvertinus atsakymų į paklausimus, kuriais įgyvendinama Branduolinės energijos įstatymo 50 straipsnio 7 dalis, statistiką, matyti, kad didžioji atsakymų dalis yra atsakymai, kuriais VSD nurodo, jog neturi duomenų apie su tikrinamu asmeniu susijusias šio įstatymo 50 straipsnio 3 dalies 6, 7, 8 ir 15 punktuose nurodytas aplinkybes. Tokių atsakymų rengimas sukuria VSD perteklinę administracinę naštą, kuri nesukuria pridėtinės vertės, todėl siūloma atsakymų teikimo, kai neturima duomenų apie įstatyme nurodytas aplinkybes, atsisakyti, o vietoje jo taikyti „nutylėjimo“ procedūrą. Pažymėtina, kad nepaisant to, kad atsakymai nebūtų teikiami, asmenų patikrinimai vyktų ir į paklausimus būtų reaguojama taip pat, kaip tai vyko iki šiol, tačiau būtų išvengta pridėtinės vertės nekuriančių veiksmų ir taip taupomi žmogiškieji ir laiko resursai.

Atsižvelgiant į tai, kad, vadovaujantis Lietuvos Respublikos aviacijos įstatymo 2 straipsnio 12 dalimi, BEO draudžiamoji zona yra nustatytojo dydžio oro erdvė virš valstybės sausumos teritorijos arba teritorinių vandenių, kurioje orlaiviui draudžiama skristi, kad įstatymu nustatant draudimą tam tikroje oro erdvėje vykdyti skrydžius, šio teisinio reguliavimo išimtys arba išimties kriterijai taip pat turėtų būti nustatomi įstatymu, o ne žemesnės teisinės galios teisės aktu, siūloma

³ Pavyzdžiui, kilo diskusijos, ar pareiškėjo arba licencijos turėtojo darbuotojai, pareiškėjui arba licencijos turėtojui paslaugas teikiančių ir darbus vykdančių organizacijos darbuotojai ir pareiškėjo arba licencijos turėtojo veiklą prižiūrinčių organizacijų darbuotojai, ar tik dalis paminėtų darbuotojų yra laikomi dalyvaujančiais pareiškėjo ar licencijos turėtojo veikloje.

Branduolinės energijos įstatymo 36 straipsnio 11 dalies nuostatą patikslinti ir joje numatyti, kad visų rūšių orlaiviams, išskyrus valstybės orlaivius ir valstybės bepiločius orlaivius, skristi Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo 4 priede nurodytai nacionaliniam saugumui užtikrinti strateginę reikšmę turinčiai infrastruktūrai – branduolinės energetikos objektui nustatytoje draudžiamojame zonoje galima licencijos turėtojai juridiniam asmeniui leidus, ir tik dėl branduolinės energetikos objekto statybos, eksploatavimo, eksploatavimo nutraukimo arba branduolinei ar radiologinei avarijai likviduoti.

Pastebėtina, kad Branduolinės energijos įstatymo 36 straipsnio 11 dalies pakeitimu siūloma nustatyti galutinį sąrašą išimčių, kada būtų leidžiama skristi orlaiviams Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatyme nurodytam nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbiam BEO nustatytoje draudžiamojame zonoje. Kitos Tvarkos apraše⁴ numatytos ribojimo išimtys neturi būti taikomos BEO atžvilgiu.

Šiuo metu draudžiamoji zona nustatyta tik dėl vieno BEO – Ignalinos atominės elektrinės, ir ši zona apima oro erdvę ir virš kitų BEO (išskyrus Maišiagalos radioaktyviųjų atliekų saugyklą, kuri nėra nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbus BEO) ir šių BEO riboto pateikimo zonų. Toliau vykdant Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo darbus, planuojama išmontuoti elektrinės reaktorius ir jų sistemas bei gautas radioaktyvias atliekas tvarkyti ir sudėti į kitus BEO. Tikėtina, kad dėl šios priežasties bus sumažintos numatomos grėsmės Ignalinos atominei elektrinei ir padidintos numatomos grėsmės kitiems BEO, atitinkamai, bus sumažinta Ignalinos atominei elektrinei nustatyta draudžiamoji zona, kuri galimai nepadengtų kitų BEO teritorijų. Todėl siūloma numatyti galimybę nustatyti draudžiamąją zoną ne tik branduolinei (atominei) elektrinei, bet ir kitiems nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbiems BEO, taip pat nustatyti skrydžių vykdymo režimą šioms BEO nustatytose draudžiamosiose zonose.

Branduolinės energijos įstatymo 36 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad tik 36 straipsnyje nustatytas teisės patekti į BEO apsaugos zonas ribojimo režimas netaikomas riboto pateikimo zonai, nors kituose įstatymo straipsniuose taip pat yra nuostatų, susijusių su teisės patekti į BEO apsaugos zonas ribojimo režimu, kuris netaikomas riboto pateikimo zonai (žr. 7 straipsnio 1 dalies 8 punktą, 33 straipsnio 2 dalies 1 punktą ir 50 straipsnio 3, 5 ir 8 dalis). Siekiant teisinio aiškumo, BEI projekte siūloma atsisakyti 36 straipsnio 2 dalies, atitinkamai patikslinant kitas išvardintas įstatymines nuostatas.

Poreikio nustatyti ribojimus dėl teisės patekti į BEO riboto pateikimo zoną nėra, todėl tokie ribojimai nenustatomi. Atsižvelgiant į tai, kad BEO riboto pateikimo zonos dalis arba visa BEO riboto pateikimo zona sutampa su BEO sanitarinės apsaugos zona, veiklos apribojimai šiose teritorijose nustatyti Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo 53 straipsnyje.

Įvertinant tai, kad sąvokos „laikinas pareigų ėjimas“ ir „laikinas pavadavimas“ savo teisiniu turiniu nėra tapačios (žr. 2012 m. liepos 13 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A438–2529/2012) ir siekiant, kad laikinai BEO vadovaujančius darbuotojus pavaduojantys asmenys arba laikinai BEO vadovaujančių darbuotojų pareigas einantys asmenys kompetentingai atliktų pavaduojančiųjų arba BEO vadovaujančiųjų darbuotojų funkcijas, susijusias su branduolinės saugos, radiacinės saugos, fizinės saugos, branduolinio ginklo neplatinimo įsipareigojimų vykdymo užtikrinimu ir šių procesų vykdymo priežiūra, BEI projektu siūloma numatyti, kad BEO vadovaujančiais darbuotojais laikomi organizacijos vadovas, laikinai vadovą pavaduojantys darbuotojai, organizacijos vadovui tiesiogiai pavaldūs darbuotojai, laikinai organizacijos vadovui tiesiogiai pavaldžius darbuotojus pavaduojantys darbuotojai, laikinai einantys organizacijos vadovo ir laikinai einantys organizacijos vadovui tiesiogiai pavaldžių darbuotojų pareigas darbuotojai.

Atsižvelgiant į tai, kad VATESI vykdomo atestavimo egzamino metu tikrinamos ne visų BEO vadovaujančių darbuotojų žinios branduolinės saugos, radiacinės saugos, fizinės saugos ir branduolinio ginklo neplatinimo įsipareigojimų vykdymo srityje, o tik už branduolinės saugos,

⁴ Orlaivių skrydžių draudžiamojame arba ribojamajame zonoje tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos kariuomenės vado 2016 m. sausio 18 d. įsakymu Nr. V-70 „Dėl Orlaivių skrydžių draudžiamojame arba ribojamajame zonoje tvarkos aprašo patvirtinimo“.

radiacinės saugos, fizinės saugos, taip pat už branduolinio ginklo neplatavimo įsipareigojimų vykdymo užtikrinimą ir už nepriklausomą šių procesų vykdymo priežiūrą atsakingų vadovujančių darbuotojų žinios, atitinkamai siūloma patikslinti Branduolinės energijos įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 14 punkto nuostatą.

Branduolinės energijos įstatymo 50¹ straipsnio 6 dalies 4 ir 5 punktų pakeitimais siūloma pareiškėjui ir licencijos turėtojai suteikti teisę patiems nuspręsti, kokia turi būti BEO vadovujančių darbuotojų vadovavimo patirtis, nes ji paprastai suprantama kaip patirtis vadovauti organizacijai, padaliniui ar asmenims, taip pat patirtis vykdant asmenų, vadovujančių organizacijai, padaliniui ar asmenims, pavadavimo funkcijas bei patirtis vykdant funkcijas, kuriose reikia organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti asmenų grupės darbą, ir ši patirtis nesiejama su asmenų turima kvalifikacija išmanyti licencijos turėtojo vykdomai veiklai taikomų teisės aktų, susijusių su branduolinės saugos, radiacinės saugos, fizinės saugos, branduolinio ginklo neplatavimo įsipareigojimų vykdymo užtikrinimu ir šių procesų vykdymo priežiūra, reikalavimus. Vadovaujantis Branduolinės energijos įstatymo 50¹ straipsnio 7 dalimi, paminėtų reikalavimų išmanymo patikrinimas vykdomas laikant atestavimo egzaminą. Atsižvelgiant į tai, siūloma atsisakyti vadovavimo patirties reikalavimo įtvirtinimo Branduolinės energijos įstatymo 50¹ straipsnio 6 dalies 4 ir 5 punktuose.

Atsižvelgiant į tai, kad IAE valdo visus Lietuvos teritorijoje esančius BEO, asmuo branduolinės energetikos srities veikloje su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais patirtį gali įgyti tik BEO⁵ ar jo teritorijoje, nes skirtingų BEO įrenginiai ir jų eksploatavimas iš esmės skiriasi, todėl siūloma už branduolinės (atominės) elektrinės eksploatavimą (technologinio proceso valdymą) atsakingam vadovui taikyti reikalavimą – turėti ne mažesnę kaip penkerių metų darbo patirtį branduolinės energetikos srities veikloje su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais, už branduolinės (atominės) elektrinės eksploatavimo nutraukimą ir kitų BEO eksploatavimą ar eksploatavimo nutraukimą (technologinio proceso valdymą) atsakingam vadovui taikyti reikalavimą – turėti ne mažesnę kaip dviejų metų darbo patirtį branduolinės energetikos srities veikloje su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais, o už radiacinės saugos BEO užtikrinimą atsakingam vadovui taikyti reikalavimą – turėti ne mažesnę kaip dviejų metų darbo patirtį radiacinės saugos srityje. Pastebėtina, kad įstatymu nustatomi minimalūs reikalavimai darbo patirčiai, tai yra, pareiškėjas arba licencijos turėtojas, atsižvelgdamas į už BEO eksploatavimą atsakingam vadovui ir už radiacinės saugos BEO užtikrinimą atsakingam vadovui pavestas funkcijas, turi teisę numatyti griežtesnius, tai yra didesnius reikalavimus darbo patirčiai.

Šiuo metu IAE vykdomi BEO statybos, eksploatavimo ir eksploatavimo nutraukimo darbai, ateityje planuojami BEO – radioaktyviųjų atliekų atliekyno uždarymo ir uždaryto atliekyno priežiūros darbai. Todėl siūloma pakeisti reikalavimą BEO vadovaujantiems darbuotojams turėti techninių žinių branduolinės energetikos srityje į reikalavimą turėti techninių žinių branduolinės energetikos srities veikloje su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais.

Atkreiptinas dėmesys, kad branduolinės energetikos sritis veikloje su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais yra viena iš branduolinės energetikos srities dalių, tai yra naujų reikalavimų nesiūloma nustatyti, o norima aiškiau (tiksliau) apibrėžti, kokioje srityje vadovaujantiems darbuotojams reikia turėti žinių. Pagal IAE pateiktą informaciją šiuo metu visi BEO vadovaujantys darbuotojai turi techninių žinių branduolinės energetikos srities veikloje su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais. VATESI patvirtino, kad šiems vadovaujantiems darbuotojams nereikės peratestavimo. Tokia pat situacija bus ir su naujai iki BEI projekto įsigaliojimo priimtais

⁵ Vadovaujantis Radiacinės saugos įstatymo 2 straipsnio 14 dalimi, branduolinės energetikos srities veikla su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais yra veikla su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais arba jonizuojančiosios spinduliuotės aplinkoje, kuri vykdoma BEO, BEO aikštelėse, taip pat veikla su branduolinio kuro ciklo medžiagomis, branduolinėmis medžiagomis ir daliosiomis medžiagomis, kurios ir kurių kiekiai nurodyti BSĮ 1 priede.

vadovaujančiais darbuotojais. Kitų subjektų, kuriems būtų aktuali Branduolinės energijos įstatymo 50¹ straipsnio 6 dalies pakeitimai nėra. Todėl dėl aprašytų priežasčių galima teigti, kad Branduolinės energijos įstatymo 50¹ straipsnio 6 dalies pakeitimai niekaip neįtakos iki BEI projekto įsigaliojimo einančių pareigas darbuotojų, todėl pereinamųjų nuostatų nesiūloma.

Branduolinės energijos įstatymo 50 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta nuostata, kas yra licencijos turėtojo (kaip organizacijos) vadovaujantys darbuotojai, yra perteklinė, nes Lietuvos Respublikos darbo kodekso 101 straipsnyje jau nurodyti juridinio asmens vadovaujantys darbuotojai. Todėl nuostatoje siūloma nevardinti pareiškėjo ir licencijos turėtojo juridinio asmens vadovaujančių darbuotojų.

Pagal Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 8 straipsnio 1 dalį, aukštosios mokyklos turi autonomiją, apimančią akademinę, administracinę, ūkio ir finansų tvarkymo veiklą, grindžiamą savivaldos principu ir akademinę laisvę, todėl jos pačios pasirenka studijų ir asmenybės ugdymo, mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtos, profesionaliosios meno veiklos, kultūros ir mokslo žinių sklaidos kryptis ir formas, nustato studijų tvarką, savo statuto nustatyta tvarka priima ir šalina studentus, rengia ir tvirtina teisės aktų nustatytus reikalavimus atitinkančias studijų programas. Atsižvelgiant į tai, studijų programas ir specialistus rengia aukštosios mokyklos įvertinusios savo galimybes.

Pažymėtina, kad pagal Mokslo ir studijų įstatymo 77 straipsnio 4 dalį, atitinkamais metais į mokslo ir studijų institucijas priimamiems trumposios pakopos, pirmosios pakopos ir vientisųjų studijų studentams skiriamo valstybės finansavimo ir preliminarus valstybės finansuojamų trumposios pakopos, pirmosios pakopos ir vientisųjų studijų vietų ir studijų stipendijų skaičiaus paskirstymą pagal studijų kryptis ir (arba) jų grupes (menų studijų – ir pagal studijų programas arba specializacijas, vidaus sistemos pareigūnų ir sveikatos priežiūros specialistų rengimo studijų – pagal studijų programas, pedagogų rengimo studijų – pagal studijų programas arba specializacijas ir (arba) studijų programų arba specializacijų grupes) iki kiekvienų metų balandžio 15 dienos nustato švietimo, mokslo ir sporto ministras, atsižvelgdamas į valstybės ūkinės, socialinės ir kultūrinės plėtos poreikius, valstybės finansines galimybes ir įvertinęs absolventų įsidarbinimo rodiklius. Švietimo, mokslo ir sporto ministerija planuoja valstybės finansuojamas studijų vietas pagal studijų kryptis ir (arba) jų grupes, bet ne pagal konkrečių specialistų poreikį.

Atsižvelgiant į minėtas aplinkybes, siūloma pakeisti Branduolinės energijos įstatymo 13 straipsnį, nurodant, kad Švietimo, mokslo ir sporto ministerija kartu su Energetikos ministerija neorganizuoja, o siekia užtikrinti branduolinės energetikos srities specialistų, įskaitant specialistus, turinčius su branduolinės energetikos objekto sauga susijusių pareigų, parengimą.

Vadovaujantis Priešgaisrinės saugos įstatymo 7 straipsnio 1 dalies 4, 5 ir 7 punktais, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas tvirtina Įmonių, įstaigų ir organizacijų vadovų ir atsakingų asmenų, kuriems pavesta kontroliuoti objekto priešgaisrinę būklę ir imtis priemonių priešgaisrinės saugos reikalavimams vykdyti, priešgaisrinės saugos mokymo programą ir mokymo tvarką bei nustato minimalius priešgaisrinės saugos mokymo programų, pagal kurias įmonėse mokomi darbuotojai, reikalavimus, taip pat nustato objektų atitikties priešgaisrinę saugą reglamentuojantiems teisės aktams patikrinimų atlikimo tvarką. Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui nėra pavesta nustatyti reikalavimų ar procedūrų, taikomų atskirai tik BEO atžvilgiu. Todėl siūloma Branduolinės energijos įstatymo 15 straipsnio 4 punkte nurodyti, kad vidaus reikalų ministro įgaliota institucija derina BEO darbuotojų priešgaisrinės saugos mokymo programas, bet nedalyvauja šių objektų vadovaujančių darbuotojų žinių patikrinimuose. Paminėtina, kad pagal Branduolinės saugos įstatymo 4 straipsnio 3 punktą ir 11 straipsnio 4 punktą BEO saugai svarbių konstrukcijų, sistemų ir komponentų priešgaisrinė sauga yra viena iš pagrindinių branduolinės saugos reglamentavimo VATESI kontroliuojamų sričių, o pagal Branduolinės energijos įstatymo 50¹ straipsnio 7 dalį BEO vadovaujantys darbuotojai yra atestuojami VATESI sudarytos atestavimo komisijos, siekiant įsitikinti, kad šie darbuotojai išmano branduolinės saugos normatyvinių techninių

dokumentų, be kita ko, susijusių su BEO saugai svarbių konstrukcijų, sistemų ir komponentų priešgaisrine sauga, ir licencijų turėtojo vykdomai veiklai taikomų teisės aktų reikalavimus.

Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos policijos įstatymo 6 straipsnyje nustatytas pagrindines policijos funkcijas, susijusias su informacijos apie kriminogeninių procesų įtaką valstybei rinkimu, kaupimu, analize ir apibendrinimu, šios įtakos mažinimu, pranešimų apie rengiamas, daromas ar padarytas nusikalstamas veikas ir administracinius teisės pažeidimus registravimu ir nagrinėjimu, kriminalinės žvalgybos vykdymu ir kt., į tai, kad Lietuvos teritorijoje nėra BEO ir BEO aikštelių regionų, siūloma atsisakyti perteklinės nuorodos į vidaus reikalų ministro įgaliotų institucijų funkciją – tirti ir kontroliuoti kriminogeninę padėtį BEO ir BEO aikštelių regionuose.

Pastebėtina, kad Branduolinės energijos įstatymo 15 straipsnio 7 punkte nurodytas BEO antiintervencinės tarpžinybinės sąveikos planas savo turiniu atkartoja BSĮ 21 straipsnyje minimą BEO fizinės saugos užtikrinimo planą. Fizinės saugos užtikrinimo plano rengimo, peržiūros, atnaujinimo ir derinimo tvarką nustato VATESI. Pagal šią tvarką plane pateikiamos organizacinės ir techninės priemonės, kurių įgyvendinime dalyvauja vidaus reikalų ministro įgaliotos institucijos, vykdančios ir užtikrinančios BEO, išskyrus Maišiagalos radioaktyviųjų atliekų saugyklą, fizinę apsaugą, įskaitant riboto patekimo ir saugomų zonų kontrolę, ir per Lietuvos Respublikos teritoriją vežamų BSĮ 1 priede nurodytų branduolinių medžiagų nustatytais kiekiais krovinių fizinę apsaugą, tai yra Branduolinės energijos įstatymo 15 straipsnio 5 punkte nurodytas funkcijas. Todėl siūloma atsisakyti perteklinės nuorodos į vidaus reikalų ministro įgaliotų institucijų funkciją – sudaryti, koordinuoti ir vykdyti branduolinės (atominės) elektrinės ir kitų BEO antiintervencinės tarpžinybinės sąveikos planą. Taip pat siūloma šios nuostatos atsisakyti ir tikslinant Krašto apsaugos ministerijos ir VSD funkcijas (keičiant Branduolinės energijos įstatymo 14 straipsnio 1 punktą ir 16 straipsnio 3 punktą). Krašto apsaugos ministerijos ir VSD, kaip valstybės institucijų, dalyvaujančių užtikrinant BEO, BEO aikštelės, branduolinių ir branduolinio kuro ciklo medžiagų fizinę saugą, funkcijos nurodytos Branduolinės energetikos objekto, branduolinės energetikos objekto aikštelės, branduolinių ir branduolinio kuro ciklo medžiagų fizinės saugos užtikrinimo organizavimo tvarkos apraše⁶.

Atsižvelgiant į Branduolinės energijos įstatymo 3 straipsnio 3 dalies nuostatą, kurioje jau numatyta, kad pareiškėjas, pateikęs paraišką gauti licenciją arba leidimą, ir licencijos arba leidimo turėtojas Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka informuoja savivaldybių institucijas apie ketinamą vykdyti ar vykdomą veiklą, į tai, kad savivaldybių institucijos gali teikti įgaliotoms institucijoms pasiūlymus, susijusius su savivaldybės teritorijoje planuojamo BEO statyba ar esančio BEO veikla ar priežiūra, bet kokiame BEO įrengimo ar BEO gyvavimo etape, siūloma atsisakyti Branduolinės energijos įstatymo 17 straipsnio 1 punkte nurodytos nuostatos, susijusios su savivaldybių institucijų informavimu apie BEO, esančių savivaldybės teritorijoje, veiklą ar eksploatavimo nutraukimą, kaip dubliuojančios.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos krizių valdymo ir civilinės saugos įstatymo 1 straipsnio 1 dalimi ir 3 straipsnio 4 dalimi, pagal kurias šis įstatymas nustato krizių ir ekstremaliųjų situacijų prevencijos, pasirengimo krizėms ir ekstremaliosioms situacijoms, jų valdymo ir padarinių šalinimo teisinius pagrindus ir vienas iš krizių valdymo ir civilinės saugos sistemos uždavinių yra perspėti ir informuoti gyventojus, valstybės ir savivaldybių institucijas ir įstaigas, kitas įstaigas, ūkio subjektus, veiklos vykdytojus, tarptautines humanitarines organizacijas ir nevyriausybinės organizacijas apie gresiančią ar susidariusią krizę ar ekstremaliąją situaciją, išplatinti valstybės ir savivaldybių

⁶ Branduolinės energetikos objekto, branduolinės energetikos objekto aikštelės, branduolinių ir branduolinio kuro ciklo medžiagų fizinės saugos užtikrinimo organizavimo tvarkos aprašas, patvirtintas Vyriausybės 2019 m. liepos 3 d. nutarimu Nr. 670 „Dėl Branduolinės energetikos objekto, branduolinės energetikos objekto aikštelės, branduolinių ir branduolinio kuro ciklo medžiagų fizinės saugos užtikrinimo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

institucijų ir įstaigų turimą arba joms skirtą informaciją, siekiant išvengti galimos žalos arba ją sušvelninti, taip pat siūloma atsisakyti ir Branduolinės energijos įstatymo 17 straipsnio 3 punkte numatytos nuostatos, kad savivaldybės institucijos branduolinės ir radiologinės avarijos atveju informuoja gyventojus apie radiacinę padėtį BEO buvimo vietose ir apie įgyvendinamas civilinės saugos priemones, kaip perteklinės.

Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatyme nustatytas savivaldybės atstovaujamosios institucijos (savivaldybės tarybos) ir savivaldybės vykdomosios institucijos (savivaldybės mero) atliekamas funkcijas ir įvertinant tai, kad pagal Krizių valdymo ir civilinės saugos įstatymo 23 straipsnio 6 dalį, savivaldybės ekstremaliųjų situacijų valdymo planą tvirtina savivaldybės meras, BEI projekte siūloma atskirti ir aiškiai apibrėžti dviejų savivaldybės institucijų kompetencijas, nustatant, kad savivaldybės taryba įgaliotoms valstybės institucijoms teikia pasiūlymus dėl planuojamų ir (ar) esančių savivaldybės teritorijoje BEO statybos, veiklos, jos priežiūros ir kontrolės, o savivaldybės meras savivaldybės ekstremaliųjų situacijų valdymo plane, be kita ko, turi išdėstyti parengties branduolinėms ir (ar) radiologinėms avarijoms pagrindimą ir nustatyti numatomas prevencines priemones.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų įstatymo 5 straipsnio 1 ir 2 dalimis bei 3 dalies 1 punktu, 7 straipsnio 1 dalies 4 ir 5 punktais, valstybės biudžetinės įstaigos savininkas yra valstybė, valstybės biudžetinės įstaigos savininko teises ir pareigas įgyvendina Vyriausybė arba jos įgaliota valstybės institucija ar įstaiga, kuri tvirtina biudžetinės įstaigos nuostatus, kuriuose, be kita ko, būtina nurodyti biudžetinės įstaigos savininką, biudžetinės įstaigos savininko teises ir pareigas įgyvendinančią instituciją ir jos kompetenciją. Vadovaujantis Biudžetinių įstaigų įstatymo 11 straipsnio 1 dalies 1 punktu, biudžetinės įstaigos vadovas organizuoja biudžetinės įstaigos darbą, kad būtų įgyvendinami biudžetinės įstaigos veiklos tikslai ir atliekamos nustatytos funkcijos. Atsižvelgiant į tai, kad Branduolinės energijos įstatymo 21 straipsnio 1 dalyje nėra nuostatų, neatitinkančių Biudžetinių įstaigų įstatyme nurodyto reglamentavimo, siūloma patikslinti Branduolinės energijos įstatymo 21 straipsnio 1 dalį. Taip pat, atsižvelgiant į VATESI įstatymais pavestas funkcijas, siūloma patikslinti nurodytą dalį, kad VATESI yra branduolinės energetikos srities veiklos, veiklos su branduolinėmis medžiagomis ir kitos branduolinės energetikos srities veiklos su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais saugos (šių veiklų branduolinės saugos, radiacinės saugos, fizinės saugos, branduolinių medžiagų apskaitos ir kontrolės, taip pat kitų tarptautinių Lietuvos Respublikos įsipareigojimų dėl branduolinio ginklo neplatavimo vykdymo) valstybinį reglamentavimą ir priežiūrą vykdanči savarankiška valstybės įstaiga.

Atkreiptinas dėmesys, kad peržiūrėjus šiuo metu Branduolinės energijos įstatymo 22 straipsnyje VATESI numatytas funkcijas, nėra siūloma atsisakyti ar pakeisti nei vienos šiuo metu VATESI vykdomos funkcijos, taip pat nėra siūloma VATESI pavesti vykdyti naujų funkcijų. Branduolinės energijos įstatymo 22 straipsnį siūloma išdėstyti naujai, perskirstant VATESI ir VATESI viršininko funkcijas ir atsisakant tokių perteklinių nuostatų:

1) Branduolinės energijos įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatytų branduolinės saugos, BEO, BEO aikštelių, BSI 1 priede nurodytų branduolinių medžiagų nustatytų kiekių, branduolinio kuro ciklo medžiagų fizinės saugos, branduolinių medžiagų apskaitos ir kontrolės, taip pat radiacinės saugos, vykdančią veiklą branduolinės energetikos objektuose valstybinio reglamentavimo ir priežiūros funkcijų, nes toks funkcijų įvardijimas apibendrina Branduolinės energijos įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2–16 punktuose nurodytas funkcijas.

2) Branduolinės energijos įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 5 punkte numatytų funkcijų – nagrinėti ir vertinti pareiškėjų dokumentus, teikiamus siekiant gauti licenciją, leidimą ar sertifikatą, taip pat licencijų, leidimų ar sertifikatų turėtojų, pareiškėjų ar kitų asmenų teikiamus dokumentus, priimti atitinkamus sprendimus dėl šių dokumentų, atlikti branduolinės saugos peržiūrą ir įvertinimą, nes šie veiksmai atliekami, vykdančią minėto straipsnio 2, 4 ir 7 punktuose ir BSI 11 straipsnio 7 punkte, 30 straipsnio 4 dalyje ir 31 straipsnyje nurodytas funkcijas.

3) Branduolinės energijos įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 6 punkte įvardintos funkcijos – prižiūrėti licencijų ir leidimų turėtojus ar jiems su branduoline ar radiacine sauga susijusias paslaugas teikiančius, prekes tiekiančius ar darbus atliekančius asmenis ar kitus su branduolinėmis ir (ar) branduolinio kuro ciklo medžiagomis susijusią veiklą vykdančius asmenis, nes ši funkcija vykdoma įgyvendinant BSI 12 straipsnio 2 dalies 3 punkte nurodytas teises, prižiūrint, kaip laikomasi 17 straipsnio 2 dalies 7 punkte nustatyto reikalavimo. Be to, manytina, kad Branduolinės energijos įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 6 punkte įtvirtinta nuostata, nekonkretizuojanti, koku aspektu VATESI prižiūri licencijų ir leidimų turėtojus ar jiems su branduoline ar radiacine sauga susijusias paslaugas teikiančius, prekes tiekiančius ar darbus atliekančius asmenis ar kitus su branduolinėmis ir (ar) branduolinio kuro ciklo medžiagomis susijusią veiklą vykdančius asmenis, priskirtina prie ydingos teisėkūros praktikos.

4) Branduolinės energijos įstatymo 22 straipsnio 2 dalies – VATESI, jos viršininko ir viršininko pavaduotojų, taip pat VATESI viršininko įgaliotų VATESI pareigūnų teisės, pareigos, funkcijos, įgaliojimai ir atsakomybė, vykdančios branduolinės energetikos srities veiklos, kitos veiklos su branduolinėmis ir branduolinio kuro ciklo medžiagomis valstybinio reglamentavimo ir priežiūros funkcijas, nustatomi šiame įstatyme, BSI, Radiacinės saugos įstatyme, Radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įstatyme, taip pat kituose įstatymuose ir detalizuojami VATESI nuostatuose, nes ši nuostata nelaikytina teisės norma, kadangi jos buvimas arba nebuvimas įstatyme nenustato ir nekeičia jau nustatytų VATESI ir VATESI įgaliotų asmenų teisių, pareigų, funkcijų, įgaliojimų ir atsakomybių. Be to, šioje nuostatoje nėra baigtinio teisės akto, numatančio VATESI ir VATESI įgaliotų asmenų teises, pareigas ir funkcijas, sąrašo, ir joje pateikiama nuoroda į įstaigos steigimo dokumentą, kuriame negalima nei praplėsti, nei susiaurinti įstatymuose ir kituose teisės aktuose VATESI nustatytų teisių, pareigų, funkcijų ir atsakomybių.

Taip pat siūloma naujai išdėstyti Branduolinės energijos įstatymo 23 straipsnį, kuris reglamentuoja VATESI valdymą dėl šių priežasčių:

1) Pažymėtina, kad valstybės pareigūnas į pareigas yra skiriamas konkrečiai kadencijai, tai yra apibrėžtam maksimaliam terminui, kuriam praėjus, jis netenka įgaliojimų. Todėl kadenciją baigusius VATESI viršininkui ir jo pavaduotojui 23 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatyta prievolė iki bus paskirtas naujas VATESI viršininkas ar naujas jo pavaduotojas, bet ne ilgiau negu 3 mėnesius, toliau eiti pareigas yra teisiškai nepagrįstas ir riboja asmeniui teisę pasirinkti kitą darbą. Todėl BEI projekte siūloma atsisakyti anksčiau paminėto reguliavimo.

2) Atsižvelgiant į Biudžetinių įstaigų įstatymo 10 straipsnio 2 dalyje įtvirtintą nuostatą, kad asmuo gali eiti tos pačios biudžetinės įstaigos vadovo pareigas ne daugiau kaip dvi kadencijas iš eilės ir kituose specialiuose įstatymuose skirtingų biudžetinių įstaigų vadovams – valstybės pareigūnams nustatytą dviejų kadencijų apribojimą, siūloma BEI projekte VATESI viršininkui valstybės pareigūnui taip pat numatyti reikalavimą, kad tas pats asmuo VATESI viršininku gali būti paskirtas ne daugiau kaip dviem kadencijoms iš eilės.

3) Įvertinant galimybes Lietuvos piliečiui įgyti patirties branduolinės saugos srityje, tai, kad pagrindinis ir didžiausias VATESI priežiūros objektas yra IAE ir siekiant užtikrinti VATESI vadovo pavadavimą, siūloma atsisakyti nuostatos, kad VATESI viršininko pavaduotojai yra skiriami šešeriems metams, bet paliekant naujam paskirtam VATESI viršininkui galimybę siūlyti Ministrui Pirmininkui paskirti kitą ar kitus jo pavaduotojus. Siūloma papildyti 23 straipsnį 3 dalimi, numatant, kad VATESI viršininko pavaduotojų įgaliojimų trukmė yra susieta su VATESI viršininko įgaliojimų trukme. Nutrūkus ar pasibaigus VATESI viršininko įgaliojimams, VATESI viršininko pavaduotojai pareigas eina tol, kol VATESI viršininko pavaduotojai bus paskirti Branduolinės energijos įstatymo nustatyta tvarka.

4) Atsižvelgiant į Biudžetinių įstaigų įstatymo 10 straipsnio 3 dalies 3 punkto nuostatą, kad biudžetinės įstaigos vadovu gali būti tik asmuo, kuris atitinka konkrečių biudžetinių įstaigų veiklą ar tam tikroje srityje veikiančių biudžetinių įstaigų veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose nustatytus

specialiuosius reikalavimus, ir BEI projektu keičiamo 50¹ straipsnio 6 dalyje nurodytus reikalavimus BEO vadovaujantiems darbuotojams, siūloma Branduolinės energijos įstatyme numatyti, kad į VATESI viršininko ar viršininko pavaduotojų pareigas skiriami asmenys turi turėti aukštąjį universitetinį išsilavinimą ar jam prilygintą išsilavinimą ir ne mažesnę kaip 5 metų darbo patirtį branduolinės, radiacinės, fizinės saugos užtikrinimo arba branduolinio ginklo neplatinimo įsipareigojimų vykdymo srityje ar branduolinės, radiacinės, fizinės saugos arba branduolinio ginklo neplatinimo įsipareigojimų vykdymo valstybinės priežiūros srityje ir būti nepriekaištingos reputacijos. Asmuo negali būti laikomas nepriekaištingos reputacijos, jeigu jis neatitinka *mutatis mutandis* Valstybės tarnybos įstatyme nustatytų nepriekaištingos reputacijos kriterijų.

5) Siūloma atsisakyti nuostatos, numatančios subjektus, kurie turi kreiptis į Branduolinės energijos įstatymo 50 straipsnio 5 dalyje nurodytas institucijas ar įstaigas dėl 50 straipsnio 3 dalyje nurodytos informacijos pateikimo apie asmenis, kurių kandidatūros teikiamos VATESI viršininko ir jo pavaduotojų pareigoms, kaip perteklinės.

6) Atsižvelgiant į tai, kad paprastai nuostatos, susijusios su įstaigos vadovo ir jo pavaduotojų komandiruočiais reglamentuojamos žemesnės galios teisės aktuose, siūloma atsisakyti 23 straipsnio 5 dalyje nustatyto reglamentavimo, kad sprendimus dėl VATESI viršininko ir viršininko pavaduotojų komandiruočių priima VATESI viršininkas, ne vėliau kaip per tris darbo dienas nuo sprendimo dėl VATESI viršininko komandiruočių priėmimo apie priimtą sprendimą informuodamas Lietuvos Respublikos Prezidentą ir Ministrą Pirmininką.

7) Siekiant aiškaus reglamentavimo dėl VATESI viršininko ir jo pavaduotojų skatinimo, tarnybinių nuobaudų skyrimo ir kasmetinių atostogų suteikimo, siūloma patikslinti 23 straipsnio 6 dalį, numatant, kad VATESI viršininkui ir jo pavaduotojams tarnybinės nuobaudos skiriamos, jie skatinami, kasmetinės atostogos suteikiamos *mutatis mutandis* Valstybės tarnybos įstatyme nustatyta tvarka.

8) Atsižvelgiant į tai, kad VATESI viršininko kompetencija jau nustatyta Branduolinės energijos įstatymo 22 straipsnyje, o šio įstatymo 23 straipsnio 8 dalyje viršininkui numatytos funkcijos atkartoja bendras bet kokios biudžetinės įstaigos funkcijas, jau nustatytas Biudžetinių įstaigų įstatyme, Lietuvos Respublikos strateginio valdymo įstatyme, Lietuvos Respublikos finansinės apskaitos įstatyme ir kituose teisės aktuose, siūloma jų nedubliuoti Branduolinės energijos įstatyme.

9) 23 straipsnio 9 dalyje numatyta, kad Valstybės tarnybos įstatymo nuostatos VATESI viršininko ir jo pavaduotojų atžvilgiu taikomos reglamentuoti su valstybės tarnautojo pareigomis nesuderinamą veiklą, materialinę atsakomybę, kasmetines atostogas ir šiurkštaus pažeidimo sąvoką. Įvertinant tai, kad pačiame Valstybės tarnybos įstatyme jau nustatyta, kokia apimtimi šis įstatymas taikomas Prezidento ar Vyriausybės paskirtiems valstybės institucijų ir įstaigų vadovams – valstybės pareigūnams, paminėta Branduolinės energijos įstatymo 23 straipsnio 9 dalies nuostata laikytina pertekline, todėl siūloma jos atsisakyti.

10) Siekiant teisinio aiškumo, siūloma atskirti atvejus, kai VATESI viršininko įgaliojimai nutrūksta be atskiro Prezidento sprendimo (kai pasibaigia jo kadencija ir jis neskiriamas kitai kadencijai, jis išrinktas ar Seimo, Prezidento, Vyriausybės ar jų pritarimu paskirtas į kitas pareigas arba jis miršta) ir atvejus, kai viršininką iš einamų pareigų Prezidentas atleidžia. Atitinkamai siūloma atskirti atvejus, kai VATESI viršininko pavaduotojų įgaliojimai nutrūksta be atskiro Ministro Pirmininko sprendimo (kai jie paskiriami į kitas pareigas arba jie miršta) ir atvejus, kai viršininko pavaduotojus iš einamųjų pareigų Ministras Pirmininkas atleidžia.

11) Sistemiškai vertinant 23 straipsnio nuostatas gali susidaryti įspūdis, kad tam tikri reikalavimai, kurie buvo taikomi kandidatams prieš juos paskiriant eiti VATESI viršininko ir jo pavaduotojų pareigas, vėliau jiems einant nurodytas pareigas gali būti netaikomi. Todėl siūloma papildyti 23 straipsnio 11 dalį, numatant, kad VATESI viršininkas ar jo pavaduotojai būtų atleidžiami iš pareigų, jei jie nebeatitiktų nepriekaištingos reputacijos reikalavimų, paaiškęs bent

vienai iš aplinkybių, nurodytų Branduolinės energijos įstatymo 50 straipsnio 3 dalyje ir jiems panaikinus leidimus dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija Valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymo nustatyta tvarka.

12) 23 straipsnio 12 dalyje nustatytas teisinis reguliavimas yra susijęs su iki 2017 m. galiojusio Darbo kodekso 133 straipsnio nuostatomis, kurių galiojančiame teisiniame reguliavime yra atsisakyta, nes jos gali būti laikomos diskriminacinėmis (diskriminacija dėl sveikatos būklės), todėl siūloma atsisakyti Branduolinės energijos įstatymo 23 straipsnio 12 dalyje nustatytos nuostatos.

13) Branduolinės energijos įstatyme nėra nuostatų, reglamentuojančių išeitinių išmokų skyrimo VATESI viršininkui ir jo pavaduotojams atvejus ir jų mokėjimo tvarką. Valstybės tarnybos įstatymo 2 straipsnio 7 dalyje numatytas tik vienas atvejis, kai Prezidento ar Vyriausybės paskirtiems valstybės įstaigų vadovams – valstybės pareigūnams išmokama išeitinė išmoka – kai jiems sukanka 65 metai ir jie savo noru atsistatydina iš pareigų. Išeitinė išmoka jiems apskaičiuojama ir mokama kaip valstybės tarnautojams, atleidžiamiems iš pareigų šio įstatymo 35 straipsnio 1 dalies 7 punkte nustatytu pagrindu. Atsižvelgiant į kituose specialiuose įstatymuose skirtingų biudžetinių įstaigų vadovams – valstybės pareigūnams nustatytą išeitinių išmokų skyrimo ir mokėjimo tvarką, Branduolinės energijos įstatyme siūloma nustatyti dar vieną atvejį, kai atleidžiamam iš pareigų VATESI valstybės pareigūnui išmokama išeitinė išmoka – VATESI viršininko įgaliojimams nutrūkus, kai pasibaigia jo kadencija ir jis neskiriamas kitai kadencijai, o VATESI viršininko pavaduotoją atleidžiant pasikeitus VATESI viršininkui. Šiuo atveju VATESI viršininko įgaliojimų nutrūkimo dieną, o VATESI viršininko pavaduotojo atleidimo dieną jiems išmokama 2 mėnesių jų vidutinio darbo užmokesčio dydžio išeitinė išmoka.

Įvertinant tai, kad Branduolinės energijos įstatymo 23 straipsnio 4 dalyje jau numatyta VATESI viršininko ir jo pavaduotojų darbo užmokesčio nustatymo tvarka, siūloma patikslinti Valstybės pareigūnų darbo užmokesčio įstatymo 2 straipsnį, papildant valstybės pareigūnų, kuriems netaikomos šio įstatymo nuostatos, sąrašą, įtraukiant į jį VATESI viršininką ir jo pavaduotojus.

Pastebėtina, kad taikant Branduolinės energijos įstatymo 36 straipsnio 4 dalį, neaišku dėl kokių fizinių asmenų, susijusių su pareiškėju ar licencijos turėtoju, darbo santykių esmę atitinkančiais santykiais, pareiškėjas ar licencijos turėtojas turi įgaliojimus priimti sprendimą dėl teisės be palydos dirbti BEO ir vežti branduolines medžiagas. Todėl siūloma tiksliai apibrėžti šiuos asmenis, tai yra nurodyti, kad jais gali būti pareiškėjo ar licencijos turėtojo darbuotojai, kolegialių organų nariai, pareiškėjui ar licencijos turėtoju paslaugas teikiantys, prekes tiekiantys, darbus atliekantys ar kitą su branduolinėmis ir (arba) branduolinio kuro ciklo medžiagomis susijusią veiklą vykdančios fizinės asmenys, ar pareiškėjui ar licencijos turėtoju paslaugas teikiančių, prekes tiekiančių, darbus atliekančių ar kitą su branduolinėmis ir (arba) branduolinio kuro ciklo medžiagomis susijusią veiklą vykdančių juridinių asmenų darbuotojai, kuriems jų funkcijoms ar pavestam darbui atlikti būtina įgyti teisę be palydos dirbti BEO ir vežti branduolines medžiagas.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų projektus parengė Energetikos ministerijos Branduolinės energetikos politikos grupė (grupės vadovė Asta Žalnieriūtė, tel. +370 670 50 214, el. p. asta.zalnieriute@enmin.lt, tiesioginė rengėja – patarėja Patricija Ceiko, tel. +370 645 06 578, el. p. patricija.ceiko@enmin.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Dėl BEI projekto

Pagal Branduolinės energijos įstatymo 13 straipsnį, Švietimo ir mokslo ministerija organizuoja branduolinės energetikos srities specialistų, įskaitant specialistus, turinčius su branduolinės energetikos objekto sauga susijusių pareigų, švietimo, mokslo ir mokymo programų, taip pat kitų priemonių rengimą ir įgyvendinimą, be kita ko, siekiant palaikyti ir toliau plėtoti kompetenciją ir žinias branduolinės saugos srityje.

Branduolinės energijos įstatymo 15 straipsnyje Vidaus reikalų ministerijai ar vidaus reikalų ministro įgaliotai institucijai, be kita ko, pavesta:

- 1) dalyvauti BEO vadovaujančių darbuotojų žinių patikrinimuose;
- 2) sudaryti, koordinuoti ir vykdyti branduolinės (atominės) elektrinės ir kitų BEO antiintervencinės tarpžinybinės sąveikos planą;
- 3) tirti ir kontroliuoti kriminogeninę padėtį BEO ir BEO aikštelių regionuose.

Branduolinės energijos įstatymo 14 straipsnio 1 punkte ir 16 straipsnio 3 punkte nurodyta, jog Krašto apsaugos ministerijai ir VSD taip pat pavesta dalyvauti, sudarant ir vykdant branduolinės (atominės) elektrinės ir kitų BEO antiintervencinės tarpžinybinės sąveikos planą.

Branduolinės energijos įstatymo 17 straipsnyje numatyta, kad savivaldybių institucijos:

1) Lietuvos Respublikos įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatyta tvarka gauna informaciją apie branduolinės energetikos objektų, esančių savivaldybės teritorijoje, veiklą ar eksploatavimo nutraukimą, įgaliotoms valstybės institucijoms teikia pasiūlymus dėl tokių branduolinės energetikos objektų statybos, veiklos, jos priežiūros ir kontrolės;

2) vadovaudamosi Vyriausybės patvirtintu valstybiniu gyventojų apsaugos planu branduolinės ar radiologinės avarijos atveju, parengties branduolinėms ir (ar) radiologinėms avarijoms pagrindimą ir numatomas prevencines priemones išdėsto savivaldybės ekstremaliųjų situacijų valdymo plane;

3) branduolinės ir radiologinės avarijos atveju informuoja gyventojus apie radiacinę padėtį branduolinės energetikos objektų buvimo vietose ir apie įgyvendinamas civilinės saugos priemones.

Branduolinės energijos įstatymo 21 straipsnio 1 dalyje VATESI apibūdinta, kaip branduolinės energetikos srities veiklos, veiklos su branduolinėmis medžiagomis ir kitos branduolinės energetikos srities veiklos su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais valstybinį reglamentavimą ir priežiūrą vykdanči savarankiška valstybės įstaiga, veikianti pagal šį ir kitus įstatymus ir savo nuostatus. Taip pat nustatyta, kad VATESI savininkė yra valstybė, VATESI teises ir pareigas įgyvendina Vyriausybė, kuri tvirtina VATESI nuostatus, kad VATESI veikia pagal VATESI viršininko patvirtintus strateginį ir metinį veiklos planus.

Branduolinės energijos įstatymo 22 straipsnyje VATESI, be kita ko, pavesta:

1) įstatymų nustatyta tvarka ir sąlygomis atlikti branduolinės saugos, BEO, BEO aikštelių, BSĮ 1 priede nurodytų branduolinių medžiagų nustatytų kiekių, branduolinio kuro ciklo medžiagų fizinės saugos, branduolinių medžiagų apskaitos ir kontrolės, taip pat radiacinės saugos, vykdančią veiklą BEO valstybinio reglamentavimo ir priežiūros funkcijas;

2) nagrinėti ir vertinti pareiškėjų dokumentus, teikiamus gauti licenciją, leidimą ar sertifikatą, taip pat licencijų, leidimų ar sertifikatų turėtojų, pareiškėjų ar kitų asmenų teikiamus dokumentus, priimti atitinkamus sprendimus dėl šių dokumentų, atlikti branduolinės saugos peržiūrą ir įvertinimą;

3) prižiūrėti licencijų ir leidimų turėtojus ar jiems su branduoline ar radiacine sauga susijusias paslaugas teikiančius, prekes tiekiančius ar darbus atliekančius asmenis, ar kitus su branduolinėmis ir (ar) branduolinio kuro ciklo medžiagomis susijusią veiklą vykdančius asmenis.

Taip pat, vadovaujantis Branduolinės energijos įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 14 punktu, VATESI vykdo pareiškėjo, pateikusio paraišką gauti Branduolinės saugos įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1, 2, 3, 4 ir 5 punktuose nurodytas licencijas, ir licencijų, nurodytų Branduolinės saugos įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1, 2, 3, 4 ir 5 punktuose, turėtojo, už branduolinės saugos, radiacinės saugos, fizinės saugos, taip pat už branduolinio ginklo neplatavimo įsipareigojimų vykdymo užtikrinimą ir už nepriklausomą šių procesų vykdymo priežiūrą atsakingų vadovaujančių darbuotojų (organizacijos vadovo, organizacijos vadovo pavaduotojų, organizacijos vadovui arba jo pavaduotojams tiesiogiai pavaldžių padalinių vadovų) (toliau – branduolinės energetikos objekto vadovaujantys darbuotojai) atestavimo egzaminą, kurio metu yra tikrinamos branduolinės energetikos objekto vadovaujančių darbuotojų žinios branduolinės saugos, radiacinės saugos, fizinės saugos ir branduolinio ginklo neplatavimo įsipareigojimų vykdymo srityje.

Branduolinės energijos įstatymo 23 straipsnyje nustatyta, kad:

1) Pasibaigus VATESI viršininko kadencijai, iki bus paskirtas naujas VATESI viršininkas, bet ne ilgiau negu 3 mėnesius, viršininko pareigas eina kadenciją baigęs VATESI viršininkas.

2) Pasibaigus VATESI viršininko pavaduotojo kadencijai, iki bus paskirtas naujas VATESI

viršininko pavaduotojas, bet ne ilgiau negu 3 mėnesius, viršininko pavaduotojo pareigas eina kadenciją baigęs VATESI viršininko pavaduotojas.

3) VATESI viršininko pavaduotojus šešeriems metams skiria Ministras Pirmininkas VATESI viršininko teikimu.

4) Į VATESI viršininko ar viršininko pavaduotojų pareigas skiriami asmenys turi atitikti bendruosius reikalavimus, keliamus asmeniui, priimamam į valstybės tarnautojo pareigas. Dėl Branduolinės energijos įstatymo 50 straipsnio 3 dalyje nurodytos informacijos pateikimo dėl asmens, kurio kandidatūra teikiama VATESI viršininko pareigoms, šio įstatymo nustatyta tvarka į šio įstatymo 50 straipsnio 5 dalyje nurodytas institucijas ar įstaigas kreipiasi Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija. Dėl šio įstatymo 50 straipsnio 3 dalyje nurodytos informacijos pateikimo dėl asmens, kurio kandidatūra teikiama VATESI viršininko pavaduotojo pareigoms, šio įstatymo nustatyta tvarka į šio įstatymo 50 straipsnio 5 dalyje nurodytas institucijas ar įstaigas kreipiasi VATESI viršininkas.

5) Sprendimus dėl VATESI viršininko ir viršininko pavaduotojų atostogų ir komandiruočių priima VATESI viršininkas, ne vėliau kaip per tris darbo dienas nuo sprendimo dėl VATESI viršininko atostogų ar komandiruotės priėmimo apie priimtą sprendimą informuodamas Prezidentą ir Ministrą Pirmininką.

6) VATESI viršininkui drausminės nuobaudos (išskyrus drausminę nuobaudą – atleidimą iš pareigų) gali būti skiriamos Ministro Pirmininko sprendimu įstatymuose nustatyta tvarka ir sąlygomis. VATESI viršininko pavaduotojams drausminės nuobaudos (išskyrus drausminę nuobaudą – atleidimą iš pareigų) gali būti skiriamos VATESI viršininko sprendimu įstatymuose nustatyta tvarka ir sąlygomis. Drausminę nuobaudą – atleidimą iš pareigų VATESI viršininkui gali skirti Prezidentas Ministro Pirmininko teikimu, o VATESI viršininko pavaduotojui – Ministras Pirmininkas VATESI viršininko teikimu.

7) VATESI viršininkas teisės aktų nustatyta tvarka atsako už VATESI veiklos teisėtumą, nepertraukiamą funkcijų atlikimą ir finansinį skaidrumą. VATESI viršininkas sprendžia visus VATESI kompetencijos klausimus. VATESI viršininkas:

- a) atstovauja ir (ar) įgalioja atstovauti VATESI Lietuvos Respublikoje ir užsienyje;
- b) tvirtina VATESI struktūrą, valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, (toliau kartu vadinami darbuotojais) skaičių, padalinių nuostatus, pareigybių sąrašus ir aprašymus;
- c) tvirtina VATESI pareigybių, į kurias priimami (perkeliami) fiziniai asmenys privalo būti patikrinti dėl atitikties šio įstatymo 50 straipsnio 3 dalyje nurodytoms aplinkybėms, sąrašą, į kurį turi būti įtrauktos pareigybės, kurių viena iš funkcijų yra ūkio subjektų patikrinimų vykdymas;
- d) priima į pareigas ir atleidžia iš pareigų VATESI darbuotojus, juos skatina ir skiria jiems nuobaudas;
- e) tvirtina VATESI strateginį ir metinį veiklos planus;
- f) tvirtina metinę VATESI veiklos ataskaitą ir finansinių ataskaitų rinkinį ir ne vėliau kaip iki kiekvienų metų gegužės 1 dienos teikia juos Prezidentui ir Vyriausybei bei paskelbia viešai;
- g) leidžia įsakymus ir tikrina, kaip jie vykdomi;
- h) užtikrina, kad VATESI veikla vyktų pagal įstatymus ir kitus teisės aktus;
- i) vykdo kitus šio įstatymo ir kitų teisės aktų jam suteiktus įgaliojimus.

8) VATESI viršininko ir viršininko pavaduotojų statusą reglamentuoja šis įstatymas. Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo (toliau – Valstybės tarnybos įstatymas) nuostatos taikomos reglamentuoti su valstybės tarnautojo pareigomis nesuderinamą veiklą, materialinę atsakomybę, kasmetines atostogas ir šiurkštaus pažeidimo sąvoką.

9) Prezidentas Ministro Pirmininko teikimu VATESI viršininką atleidžia iš pareigų, be kita ko, šiais atvejais:

a) pasibaigus kadencijai ir šio straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka paskyrus į pareigas naują Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcijos viršininką arba pasibaigus kadencijai ir nepaskyrus į pareigas naujo Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcijos viršininko per šio straipsnio 1 dalyje nustatytą terminą;

b) dalyvaujant su jo pareigomis nesuderinamoje veikloje, kaip tai nustatyta Valstybės

tarnybos įstatyme;

c) įsiteisėjus teismo nuosprendžiui, kuriuo jam paskirta bausmė už sunkų ar labai sunkų nusikaltimą.

10) Prezidentas Ministro Pirmininko teikimu gali atleisti VATESI viršininką iš pareigų, jeigu dėl laikinojo nedarbingumo jis nedirba ilgiau kaip 120 dienų iš eilės arba ilgiau kaip 140 dienų per paskutinius 12 mėnesių. Į šiuos laikotarpius neįskaitomas laikas, per kurį jis gavo ligos socialinio draudimo pašalpą sergantiems šeimos nariams slaugyti ir ligos pašalpą dėl užkrečiamųjų ligų protrūkių arba dėl epidemijų nušalintiems nuo darbo.

11) VATESI vidaus darbo tvarką nustato VATESI viršininko tvirtinami VATESI vidaus darbo reglamentas ir kiti vidaus administravimo teisės aktai.

Branduolinės energijos įstatymo 36 straipsnio 4 dalyje numatyta, kad pareiškėjo ar licencijos turėtojo darbuotojams ir kitiems fiziniams asmenims, susijusiems su pareiškėju ar licencijos turėtoju darbo santykių esmę atitinkančiais santykiais, kuriems jų funkcijoms ar pavestam darbui atlikti būtina įgyti teisę be palydos dirbti BEO ir vežti branduolines medžiagas, išskyrus asmenis, nurodytus šio straipsnio 5 dalyje, tokia teisė suteikiama tik atlikus fizinio asmens patikrinimą šio įstatymo nustatyta tvarka ir nenustačius šio įstatymo 50 straipsnio 3 dalyje nurodytų aplinkybių.

Branduolinės energijos įstatymo 50 straipsnio 3 dalyje nurodytos tokios siūlomos keisti aplinkybės, kai fizinis asmuo negali eiti pareigų arba atlikti darbo, kai pareigoms eiti arba darbui atlikti būtina įgyti teisę be palydos dirbti BEO ir vežti branduolines medžiagas:

1) fizinis asmuo įsiteisėjusiu apkaltinamuoju teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl apysunkio, sunkaus ar labai sunkaus nusikaltimo, nepaisant, ar teistumas išnykęs ar panaikintas;

2) fizinis asmuo įsiteisėjusiu apkaltinamuoju teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl baudžiamojo nusižengimo, susijusio su disponavimu narkotinėmis ar psichotropinėmis, nuodingomis ar stipriai veikiančiomis medžiagomis, ir turi neišnykusį ar nepanaikintą teistumą;

3) fizinis asmuo įsiteisėjusiu apkaltinamuoju teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl baudžiamojo nusižengimo, susijusio su disponavimu ginklais, šaudmenimis, sprogmenimis, sprogstamosiomis ar radioaktyviosiomis medžiagomis arba karine įranga, ir turi neišnykusį ar nepanaikintą teistumą;

4) fizinis asmuo yra užsienio valstybės pilietis arba yra be pilietybės, neturintis Lietuvos Respublikos įstatyme „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ nustatyta tvarka išduoto galiojančio dokumento, suteikiančio ar patvirtinančio teisę būti ar gyventi Lietuvos Respublikoje, ir (ar) leidimo dirbti Lietuvos Respublikoje, kai jį būtina turėti;

5) fizinis asmuo įstatymų nustatyta tvarka yra pripažintas neveiksniu tam tikroje srityje ar ribotai veiksniu tam tikroje srityje arba jam taikomos priverčiamosios medicinos priemonės;

6) kitais atvejais, kai fizinis asmuo, dalyvaudamas pareiškėjo ar licencijos turėtojo veikloje, gali kelti grėsmę valstybės saugumui.

Branduolinės energijos įstatymo 50 straipsnio 7 dalyje numatyta, kad šio straipsnio 5 dalyje nurodytą informaciją dėl tikrinamo fizinio asmens VSD pateikia ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo rašytinio prašymo pateikti informaciją apie tikrinamą fizinį asmenį gavimo dienos. Šis terminas VSD motyvuotu raštu gali būti pratęstas ne ilgiau kaip 40 darbo dienų, jeigu tikrinamas fizinis asmuo yra užsienio valstybės pilietis arba asmuo be pilietybės, taip pat Lietuvos Respublikos pilietis, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta yra ne Lietuvos Respublikoje.

Branduolinės energijos įstatymo 50 straipsnio 9 dalyje numatyta, kad Vidaus reikalų ministerija ar jos įgaliotos institucijos, VSD, kitos priežiūrą vykdančios institucijos ar įstaigos, pareiškėjas ar licencijos turėtojas privalo užtikrinti, kad tikrinamo fizinio asmens duomenys, gauti šiame straipsnyje nustatyta tvarka, būtų tvarkomi ir saugomi Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo nustatyta tvarka.

Branduolinės energijos įstatymo 50¹ straipsnio 6 dalyje nustatyti tokie siūlomi keisti reikalavimai asmenims siekiantiems eiti arba einantiems BEO vadovaujančių darbuotojų pareigas:

1) turėti techninių žinių branduolinės energetikos srityje, kurios yra reikalingos tinkamai vykdyti einamas arba siekiamas eiti pareigas;

2) už branduolinės energetikos objekto eksploatavimą (technologinio proceso valdymą) atsakingas vadovas privalo turėti ne mažesnę kaip penkerių metų darbo patirtį branduolinės

energetikos srityje ir ne mažesnę kaip trejų metų vadovavimo patirtį;

3) už radiacinės saugos BEO užtikrinimą atsakingas vadovas turi turėti ne mažesnę kaip penkerių metų darbo patirtį radiacinės saugos srityje ir vadovavimo šios srities specialistams patirtį.

Branduolinės energijos įstatymo 36 straipsnyje nustatyta, kad visų rūšių orlaiviams ir kitiems skraidymo aparatams draudžiama skraidyti virš branduolinės (atominės) elektrinės ir Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos ar įstaigos nustatytoje neskraidymo zonos, išskyrus atvejus, kai skraidyti būtina dėl branduolinės (atominės) elektrinės ar atskiros branduolinės (atominės) elektrinės energijos bloko statybos, eksploatavimo, eksploatavimo nutraukimo arba branduolinei ar radiologinei avarijai likviduoti.

Dėl VPDUĮ projekto

Valstybės pareigūnų darbo užmokesčio įstatymo 2 straipsnio 18 punkte nurodyta, kad šis įstatymas, be kita ko, taikomas kitiems Seimo, Prezidento, Vyriausybės paskirtiems institucijų ir įstaigų, finansuojamų iš valstybės biudžeto, vadovams, jų pavaduotojams (išskyrus centrinių statutinių įstaigų vadovus, Lietuvos Respublikos vadovybės apsaugos tarnybos direktorių ir jo pavaduotojus, Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento direktorių ir jo pavaduotojus, ir Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos direktorių ir jo pavaduotojus).

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reglamentavimo nuostatos ir laukiami teigiami rezultatai

Dėl BEĮ projekto

Siekiant teisinio aiškumo ir dermės su Mokslo ir studijų įstatymu, siūloma pavesti Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai kartu su Energetikos ministerija *siekti, kad būtų užtikrintas* branduolinės energetikos srities specialistų, įskaitant specialistus, turinčius su branduolinės energetikos objekto sauga susijusių pareigų, parengimas.

Siūloma atsisakyti šio aiškinamojo rašto 3 punkte paminėtų Vidaus reikalų ministerijos ar vidaus reikalų ministro įgaliotos institucijos, Krašto apsaugos ministerijos, VSD ir VATESI Branduolinės energijos įstatymo 22 straipsnyje funkcijų, išskyrus 22 straipsnio 1 dalies 14 punkte nurodytą funkciją, kaip perteklinių.

Siekiant teisinio aiškumo, siūloma patikslinti Branduolinės energijos įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 14 punkte nurodytą VATESI funkciją, nustatant, kad VATESI vykdo pareiškėjo, pateikusio paraišką gauti Branduolinės saugos įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1, 2, 3, 4 ir 5 punktuose nurodytas licencijas, ir licencijų, nurodytų Branduolinės saugos įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1, 2, 3, 4 ir 5 punktuose, turėtojo vadovaujančių darbuotojų (*organizacijos vadovo, laikinai vadovą pavaduojančių darbuotojų, organizacijos vadovui tiesiogiai pavaldžių darbuotojų, laikinai organizacijos vadovui tiesiogiai pavaldžius darbuotojus pavaduojančių darbuotojų, laikinai einančių organizacijos vadovo ir laikinai einančių organizacijos vadovui tiesiogiai pavaldžių darbuotojų pareigas darbuotojų*), atsakingų už branduolinės saugos, radiacinės saugos, fizinės saugos, taip pat už branduolinio ginklo neplatinimo įsipareigojimų vykdymo užtikrinimą ir už nepriklausomą šių procesų vykdymo priežiūrą (toliau – branduolinės energetikos objekto vadovaujantys darbuotojai), atestavimo egzaminą, kurio metu yra tikrinamos branduolinės energetikos objekto vadovaujančių darbuotojų žinios branduolinės saugos, radiacinės saugos, fizinės saugos ir branduolinio ginklo neplatinimo įsipareigojimų vykdymo srityje.

VATESI siūloma apibrėžti, kaip branduolinės energetikos srities veiklos, veiklos su branduolinėmis medžiagomis ir kitos branduolinės energetikos srities veiklos su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais saugos (*šių veiklų branduolinės saugos, radiacinės saugos, fizinės saugos, branduolinių medžiagų apskaitos ir kontrolės, taip pat kitų tarptautinių Lietuvos Respublikos įsipareigojimų dėl branduolinio ginklo neplatinimo vykdymo*) valstybinį reglamentavimą ir priežiūrą vykdančią savarankišką valstybės įstaigą.

Vengiant dubliuojančio reguliavimo, siūloma atsisakyti aiškinamojo rašto 3 punkte nurodytos paskutinės savivaldybių institucijų funkcijos, o kitas funkcijas priskirti konkrečiai institucijai, t. y., savivaldybės tarybai priskirti funkciją – *teikti įgaliojimus valstybės institucijoms pasiūlymus dėl planuojamų ir (ar) esančių savivaldybės teritorijoje branduolinės energetikos objektų statybos,*

veiklos, jos priežiūros ir kontrolės, o savivaldybės merui – vadovaujantis Vyriausybės patvirtintu Valstybiniu gyventojų apsaugos planu branduolinės ar radiologinės avarijos atveju, parengties branduolinėms ir (ar) radiologinėms avarijoms pagrindimą išdėstyti ir numatomas prevencines priemones nustatyti savivaldybės ekstremaliųjų situacijų valdymo plane.

Branduolinės energijos įstatymo 23 straipsnio pakeitimu:

1) siūloma atsisakyti pirmų dviejų aiškinamojo rašto 3 punkte nurodytų 23 straipsnio nuostatų, kaip teisiškai nepagrįstų, taip pat siūloma atsisakyti ir aiškinamojo rašto 3 punkte nurodytos 23 straipsnio 3 nuostatos, kartu reglamentuojant, kad *VATESI viršininko pavaduotojų įgaliojimų trukmė yra susieta su VATESI viršininko įgaliojimų trukme. Nutrūkus ar pasibaigus VATESI viršininko įgaliojimams, VATESI viršininko pavaduotojai pareigas eina tol, kol VATESI viršininko pavaduotojai bus paskirti šio įstatymo nustatyta tvarka;*

2) siekiant aiškiai nurodyti, kokius reikalavimus turi atitikti kandidatas užimti VATESI viršininko pareigas, siūloma aiškinamojo rašto 3 punkte nurodytą 23 straipsnio 4 dalies nuostatą patikslinti taip, kad į VATESI viršininko ar viršininko pavaduotojų pareigas skiriami asmenys turi turėti aukštąjį universitetinį išsilavinimą ar jam prilygintą išsilavinimą ir ne mažesnę kaip 5 metų darbo patirtį branduolinės, radiacinės, fizinės saugos užtikrinimo arba branduolinio ginklo neplatavimo įsipareigojimų vykdymo srityje ar branduolinės, radiacinės, fizinės saugos arba branduolinio ginklo neplatavimo įsipareigojimų vykdymo valstybinės priežiūros srityje ir būti nepriekaištingos reputacijos. Asmuo negali būti laikomas nepriekaištingos reputacijos, jeigu jis neatitinka mutatis mutandis Valstybės tarnybos įstatyme nustatytų nepriekaištingos reputacijos kriterijų. Nuostatos, numatančios subjektus, kurie turi kreiptis į Branduolinės energijos įstatymo 50 straipsnio 5 dalyje nurodytas institucijas ar įstaigas dėl 50 straipsnio 3 dalyje nurodytos informacijos pateikimo apie asmenis, kurių kandidatūros teikiamos VATESI viršininko ir jo pavaduotojų pareigoms, siūloma atsisakyti, nes ji, esant poreikiui, gali būti reglamentuota žemesnės galios teisės akte;

3) siekiant teisinio aiškumo, siūloma patikslinti aiškinamojo rašto 3 punkte nurodytas 23 straipsnio 5 ir 6 nuostatas, numatant *VATESI viršininkui ir jo pavaduotojams tarnybines nuobaudas skirti, juos skatinti, kasmetines atostogas suteikti mutatis mutandis Valstybės tarnybos įstatyme nustatyta tvarka.* Nuostatos, susijusios su VATESI viršininko ir viršininko pavaduotojų komandiruočių patvirtinimu ir informavimu apie jas, siūloma atsisakyti, nes ji paprastai reglamentuojama žemesnės galios teisės akte;

4) siūloma atsisakyti aiškinamojo rašto 3 punkte nurodytų 23 straipsnio 7, 8 ir 11 nuostatų, kaip perteklinių;

5) siūloma atsisakyti aiškinamojo rašto 3 punkte nurodytų 23 straipsnio 9 nuostatos dviejų paskutinių dalių, kaip perteklinių. Pažymėtina, kad dalyvavimas su valstybės tarnautojo pareigomis nesuderinamoje veikloje yra vienas iš šiurkščių tarnybinių nusižengimų, o Branduolinės energijos įstatymo 23 straipsnio 11 dalies 8 punkte jau numatyta, kad VATESI viršininkas yra atleidžiamas iš pareigų, jeigu jis šiurkščiai pažeidžia savo pareigas. Paminėto įstatymo 23 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad VATESI viršininku ar viršininko pavaduotojais negali būti skiriami asmenys, jeigu yra nustatomos šio įstatymo 50 straipsnio 3 dalyje nurodytos aplinkybės, o viena iš šių BEĮ projekte nurodytų aplinkybių yra, kai fizinis asmuo įsiteisėjusiu apkaltinamuoju teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl labai sunkaus nusikaltimo padarymo ir nuo bausmės atlikimo nepraėjo 15 metų arba pripažintas kaltu dėl sunkaus nusikaltimo padarymo ir nuo bausmės atlikimo nepraėjo 12 metų;

6) siekiant teisinio proporcingumo, siūloma nustatyti atvejus, kai VATESI viršininko įgaliojimai nutrūksta be atskiro Prezidento sprendimo:

- a) *pasibaigia jo kadencija ir jis neskiriamas kitai kadencijai;*
- b) *jis išrinktas ar Seimo, Prezidento, Vyriausybės ar jų pritarimu paskirtas į kitas pareigas;*
- c) *jis miršta.*

VATESI viršininko pavaduotojo įgaliojimai nutrūksta be atskiro Ministro Pirmininko sprendimo, kai:

- a) *jis paskiriamas į kitas pareigas;*
- b) *jis miršta.*

7) siekiant teisinio nuoseklumo ir suderinamumo, siūloma papildyti sąrašą atvejų, kai

VATESI viršininkas ar jo pavaduotojas atleidžiamas iš pareigų:

- a) *jis nebeatitinka nepriekaištingos reputacijos reikalavimų;*
- b) *paaiškėja bent viena iš aplinkybių, nurodytų šio įstatymo 50 straipsnio 3 dalyje;*
- c) *jam panaikinamas leidimas dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija Valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymo nustatyta tvarka.*

8) taip pat siūloma atsisakyti aiškinamojo rašto 3 punkte nurodytos 23 straipsnio 10 nuostatos, kaip diskriminuojančios;

9) siūloma papildyti Branduolinės energijos įstatymo 23 straipsnį nuostatomis apie išeitinių išmokų skyrimo VATESI viršininkui ir jo pavaduotojams atvejus ir nustatyti jų mokėjimo tvarką – *VATESI viršininko įgaliojimams nutrūkus šio straipsnio 9 dalies 1 punkte nustatytais pagrindais, o VATESI viršininko pavaduotoją atleidžiant pasikeitus VATESI viršininkui, VATESI viršininko įgaliojimų nutrūkimo dieną, o VATESI viršininko pavaduotojo atleidimo dieną jiems išmokama 2 mėnesių jų vidutinio darbo užmokesčio dydžio išeitinė išmoka.*

Branduolinės energijos įstatymo 36 straipsnio 4 dalyje siūloma konkretizuoti, kas yra fiziniai asmenys, susiję su pareiškėju ar licencijos turėtoju darbo santykių esmę atitinkančiais santykiais – tai yra pareiškėjo ar licencijos turėtojo darbuotojai, *kolegialių organų nariai, pareiškėjui ar licencijos turėtoju paslaugas teikiantys, prekes tiekiantys, darbus atliekantys ar kitą su branduolinėmis ir (arba) branduolinio kuro ciklo medžiagomis susijusią veiklą vykdančios fiziniai asmenys, ar pareiškėjui ar licencijos turėtoju paslaugas teikiančių, prekes tiekiančių, darbus atliekančių ar kitą su branduolinėmis ir (arba) branduolinio kuro ciklo medžiagomis susijusią veiklą vykdančių juridinių asmenų darbuotojai*, kuriems jų funkcijoms ar pavestam darbui atlikti būtina įgyti teisę be palydos dirbti BEO ir vežti branduolines medžiagas. Atitinkamai, šio straipsnio 5 dalies 2 punkte siūloma nurodyti, kad fiziniui asmeniui turi būti panaikinama teisė be palydos dirbti BEO ir vežti branduolines medžiagas, kai su fiziniu asmeniu nutraukiami darbo santykiai, *su kolegialaus organo nariu nutraukiama veiklos sutartis, fizinis asmuo nustoja pareiškėjui ar licencijos turėtoju teikti paslaugas, tiekti prekes, atlikti darbus ir (ar) vykdyti kitas su branduolinėmis ir (arba) branduolinio kuro ciklo medžiagomis susijusias veiklas, įskaitant atvejus, kai fizinis asmuo yra juridinio asmens, nustojusio pareiškėjui ar licencijos turėtoju teikti paslaugas, tiekti prekes, atlikti darbus ir (ar) vykdyti kitas su branduolinėmis ir (arba) branduolinio kuro ciklo medžiagomis susijusias veiklas, darbuotojas.*

Šio aiškinamojo rašto 3 punkte įvardintas pirmas tris aplinkybes, kai fizinis asmuo negali eiti pareigų arba atlikti darbo, kai pareigoms eiti arba darbui atlikti būtina įgyti teisę be palydos dirbti BEO ir vežti branduolines medžiagas, siūloma išdėstyti taip:

- fizinis asmuo įsiteisėjusiu apkaltinamuoju teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl labai sunkaus nusikaltimo padarymo *ir nuo bausmės atlikimo nepraėjo 15 metų* arba pripažintas kaltu dėl sunkaus nusikaltimo padarymo *ir nuo bausmės atlikimo nepraėjo 12 metų*, arba pripažintas kaltu dėl apysunkio nusikaltimo padarymo *ir nuo bausmės atlikimo nepraėjo 8 metų*;

- fizinis asmuo įsiteisėjusiu apkaltinamuoju teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl baudžiamojo nusižengimo, susijusio su disponavimu narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis, *ir nuo bausmės atlikimo nepraėjo 3 metų*;

- fizinis asmuo įsiteisėjusiu apkaltinamuoju teismo nuosprendžiu yra pripažintas kaltu dėl baudžiamojo nusižengimo, susijusio su disponavimu ginklais, šaudmenimis, sprogmenimis, sprogstamosiomis ar radioaktyviosiomis medžiagomis arba karine įranga, *ir nuo bausmės atlikimo nepraėjo 3 metų*.

Šio aiškinamojo rašto 3 punkte įvardinto ketvirto darbo santykių apribojimo siūloma atsisakyti kaip perteklinio.

Siekiant išvengti neproporcingo žmogaus teisių ribojimo, penktą aplinkybę siūloma patikslinti, nustatant, kad fizinis asmuo negali eiti pareigų arba atlikti darbo, kai pareigoms eiti arba darbui atlikti būtina įgyti teisę be palydos dirbti BEO ir vežti branduolines medžiagas, kai fizinis asmuo įstatymų nustatyta tvarka yra pripažintas neveksniu ar ribotai veiksnium *darbo teisinių santykių arba darbo santykiams prilygintų teisinių santykių srityje*.

Siekiant teisinio aiškumo ir tikslumo, šeštą paminėtą aplinkybę siūloma patikslinti – kitais atvejais, kai fizinis asmuo, *eidamas pareigas arba atlikdamas darbą, kai pareigoms eiti arba darbui*

atlikti būtina įgyti teisę be palydos patekti į BEO apsaugos zonas, išskyrus riboto patekimo zoną, ar BEO aikštelę, teisę be palydos dalyvauti vežant BSI 1 priede nurodytas branduolines medžiagas nustatytais kiekiais ir (ar) branduolinio kuro ciklo medžiagas, gali kelti grėsmę BEO ir (ar) nacionaliniam saugumui.

BEI projekte siūloma nustatyti naujas aplinkybes, ribojančias teisę be palydos dirbti BEO ir vežti branduolines medžiagas, kai fizinis asmuo buvo atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės:

1) už labai sunkaus nusikaltimo padarymą ir nuo atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės dienos nėra praėję 4 metai arba asmuo nėra įvykdęs paskirtos baudžiamojo poveikio priemonės, jei jos vykdymo trukmė ilgesnė nei 4 metai nuo atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės dienos;

2) už sunkaus nusikaltimo padarymą (išskyrus atleidimą nuo baudžiamosios atsakomybės, kai asmuo ar nusikalstama veika yra praradę pavojingumą) ir nuo atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės dienos nėra praėję 3 metai arba asmuo nėra įvykdęs paskirtos baudžiamojo poveikio priemonės, jei jos vykdymo trukmė ilgesnė nei 3 metai nuo atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės dienos;

3) už apysunkio nusikaltimo padarymą (išskyrus atleidimą nuo baudžiamosios atsakomybės, kai asmuo ar nusikalstama veika yra praradę pavojingumą arba dėl nusikaltimo mažareikšmiškumo) ir nuo atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės dienos nėra praėję 2 metai, arba asmuo nėra įvykdęs paskirtos baudžiamojo poveikio priemonės, jei jos vykdymo trukmė ilgesnė nei 2 metai nuo atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės dienos, arba nėra pasibaigęs laidavimo terminas, jei jo trukmė ilgesnė nei 2 metai nuo atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės dienos;

4) už nesunkaus nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo, susijusių su disponavimu narkotinėmis ar psichotropinėmis, nuodingomis ar stipriai veikiančiomis medžiagomis, ar su disponavimu ginklais, šaudmenimis, sprogmenimis, sprogstamosiomis ar radioaktyviosiomis medžiagomis arba karine įranga, padarymą (išskyrus atleidimą nuo baudžiamosios atsakomybės, kai asmuo ar nusikalstama veika yra praradę pavojingumą arba dėl nusikaltimo mažareikšmiškumo) ir nuo atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės dienos nėra praėję vieni metai, arba asmuo nėra įvykdęs paskirtos baudžiamojo poveikio priemonės, jei jos vykdymo trukmė ilgesnė nei vieni metai nuo atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės dienos, arba nėra pasibaigęs laidavimo terminas, jei jo trukmė ilgesnė nei vieni metai nuo atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės dienos.

Įvertinant tai, kad teisinio reguliavimo priemonės turi sudaryti ne didesnę naštą, negu to reikia teisinio reguliavimo tikslams pasiekti, siūloma nustatyti, kad BEI projektu naujai dėstomo 50 straipsnio 3 dalies 14 ir 15 punktuose nustatyti reikalavimai netaikomi asmenims, kurie turi įgyti teisę be palydos patekti į BEO aikštelę, kurioje vykdomi BEO statybos darbai, iki bus pasirašytas branduolinės energetikos objekto statybos užbaigimo aktas.

Siekiant efektyvinti VSD darbą, siūloma papildyti Branduolinės energijos įstatymo 50 straipsnio 7 dalies nuostatą, kad *jei per 20 darbo dienų nuo rašytinio prašymo pateikti informaciją apie tikrinamą fizinį asmenį gavimo dienos VSD nepateikia šio straipsnio 6 dalyje nurodytos informacijos ir neprašo pratęsti informacijos pateikimo termino, laikoma, kad VSD šios informacijos neturi.*

Tinkamai asmens duomenų apsaugai užtikrinti, atsižvelgiant į tai, kad asmens duomenų tvarkymas apima, be kita ko, duomenų saugojimą, siūloma papildyti Branduolinės energijos įstatymo 50 straipsnio 10 dalį, nustatant, kad Vidaus reikalų ministerija ar vidaus reikalų ministro įgaliotos institucijos, VSD, kitos priežiūrą vykdančios institucijos ar įstaigos, pareiškėjas ar licencijos turėtojas privalo užtikrinti, kad tikrinamo fizinio asmens duomenys, gauti šiame straipsnyje nustatyta tvarka, būtų tvarkomi vadovaujantis Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymu ir 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendruoju duomenų apsaugos reglamentu) fiziniams asmenims patikrinti, ar yra šio straipsnio 3 dalyje numatytos aplinkybės, informacijai apie patikrintus fizinius asmenis nuolat stebėti ir tokiai informacijai teikti pareiškėjui ar licencijos turėtojui, taip pat priežiūrą vykdančioms institucijoms ar įstaigoms.

Atsižvelgiant į Lietuvos teritorijoje esančią BEO įvairovę, į skirtingus BEO gyvavimo etapus, į BEO vadovaujančių darbuotojų atestavimo VATESI tikslą, į tai, kad asmuo darbo branduolinės

energetikos srities veikloje su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais patirtį gali įgyti tik BEO, tai yra dirbdamas IAE, siūloma patikslinti šio aiškinamojo rašto 3 punkte išvardintus reikalavimus asmenims, siekiantiems eiti arba einantiems BEO vadovaujančių darbuotojų pareigas:

1) turėti techninių žinių *branduolinės energetikos srities veikloje su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais*, kurios yra reikalingos tinkamai vykdyti einamas arba siekiamas eiti pareigas;

2) už branduolinės (atominės) elektrinės eksploatavimą (technologinio proceso valdymą) atsakingas vadovas privalo turėti ne mažesnę kaip penkerių metų darbo patirtį *branduolinės energetikos srities veikloje su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais, už branduolinės (atominės) elektrinės eksploatavimo nutraukimą ir kitų branduolinės energetikos objektų eksploatavimą ar eksploatavimo nutraukimą (technologinio proceso valdymą) atsakingas vadovas privalo turėti ne mažesnę kaip dviejų metų darbo patirtį branduolinės energetikos srities veikloje su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais*;

3) už radiacinės saugos branduolinės energetikos objekte užtikrinimą atsakingas vadovas turi turėti ne mažesnę kaip *dviejų metų* darbo patirtį radiacinės saugos srityje.

Siekiant užtikrinti, kad licencijos turėtojas tinkamai įgyvendintų funkcijas, susijusias su BEO fizinės saugos organizavimu, siūloma Branduolinės energijos įstatymo 36 straipsnio 11 dalies nuostatoje numatyti, kad *visų rūšių orlaiviams, išskyrus valstybės orlaivius ir valstybės bepiločius orlaivius, skristi Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo 4 priede nurodytai nacionaliniam saugumui užtikrinti strateginę reikšmę turinčiai infrastruktūrai – branduolinės energetikos objektui nustatytoje draudžiamos zonoje galima licencijos turėtojui juridiniam asmeniui leidus, ir tik dėl branduolinės energetikos objekto statybos, eksploatavimo, eksploatavimo nutraukimo arba branduolinei ar radiologinei avarijai likviduoti.*

Atsižvelgiant į Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2013 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 1R-298 „Dėl Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų patvirtinimo“ 76 punktą, pagal kurį teisės akte turėtų būti vengiama pateikti nekonkrečių nuorodų į kitus teisės aktus, BEĮ projekte buvo paliktos tik būtinos konkrečios nuorodos į teisės aktus. Taip pat BEĮ projekte buvo atlikti kiti Branduolinės energijos įstatymo nuostatų redakcinio pobūdžio patikslinimai.

Dėl VPDUĮ projekto

Siekiant tiksliau apibrėžti, kokiems valstybės pareigūnams netaikomi Valstybės pareigūnų darbo užmokesčio įstatymu nustatyti darbo užmokesčio dydžiai, siūloma papildyti šio įstatymo 2 straipsnio 18 punkte numatytas išimtis – išskyrus centrinių statutinių įstaigų vadovus, Lietuvos Respublikos vadovybės apsaugos tarnybos direktorių ir jo pavaduotojus, Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento direktorių ir jo pavaduotojus, Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos direktorių ir jo pavaduotojus ir *Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcijos viršininką ir jo pavaduotojus.*

Nauju teisinu reglamentavimu bus aiškiau ir tiksliau įvardintos aplinkybės, kurioms esant, fiziniai asmenys negali eiti pareigų arba atlikti darbo, kai pareigoms eiti arba darbui atlikti būtina įgyti teisę be palydos dirbti BEO ir vežti branduolines medžiagas; užtikrintas BEO fizinės saugos reikalavimų vykdymas, numatant BEO draudžiamųjų zonų nustatymą ir būtinas išimtis, kai leidžiama šiose zonose skristi; sudaroma galimybė potencialiai turėti daugiau minimalius kvalifikacinius reikalavimus atitinkančių kandidatų, iš kurių būtų atrenkamas BEO vadovaujantis darbuotojas, kuris savo kompetencija prisidėtų prie BEO eksploatuojančios ar eksploatavimo nutraukimo vykdančios organizacijos sėkmingo tikslų įgyvendinimo; aiškiau reglamentuojamos nuostatos, susijusios su VATESI viršininko ir jo pavaduotojų skyrimu į pareigas, jų atleidimu iš pareigų ir socialinėmis garantijomis; atsisakoma perteklinių, jau kituose įstatymuose numatytų, nuostatų.

Atsižvelgiant į būtinus atlikti veiksmus Įstatymų projektų nuostatoms įvykdyti ir taikyti, siūloma Vyriausybei iki 2026 m. balandžio 30 d. patvirtinti šių Įstatymų projektų įgyvendinamuosius teisės aktus, jų įsigaliojimo terminą nustatant 2026 m. gegužės 1 d. Vadovaujantis *lex retro non agit*

principu, reiškiančiu, kad teisės aktų galia yra nukreipta į ateitį, siūloma nustatyti, kad BEI projekto 19 straipsnyje išdėstytos Branduolinės energijos įstatymo 50 straipsnio 3 dalies 4, 6 ir 7 punktų aplinkybės, kurios nebuvo numatytos iki BEI projekto įsigaliojimo ir dėl kurių netenkama teisės be palydos dirbti BEO ir vežti branduolines medžiagas, taikomos tik tais atvejais, kai jos įvyko nuo BEI projekto įsigaliojimo. Taip pat nustatyti, kad VATESI viršininkas, kuris iki 2026 m. gegužės 1 d. buvo paskirtas į VATESI viršininko pareigas, po šio įstatymo įsigaliojimo toliau eina šias pareigas iki pasibaigs laikotarpis, kuriam jis buvo paskirtas. VATESI viršininko pareigų ėjimas nuo šio įstatymo įsigaliojimo dienos yra laikomas pirmąja VATESI viršininko kadencija. VATESI viršininko pavaduotojas, kuris iki 2026 m. gegužės 1 d. buvo paskirtas į VATESI viršininko pavaduotojo pareigas, po šio įstatymo įsigaliojimo toliau eina šias pareigas iki pasibaigs laikotarpis, kuriam jis buvo paskirtas.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus Įstatymų projektus, neigiamų pasekmių nenumatoma. Teigiamas priimtų įstatymų poveikis aptartas šio aiškinamojo rašto 1 ir 4 punktuose.

Pastebėtina, kad Įstatymų projektais numatytas reguliavimas iš esmės palies palyginus siaurą subjektų grupę, tai yra IAE (vienintelę BEO valdytoją Lietuvos teritorijoje) ir šios įmonės darbuotojus, VATESI (priežiūros instituciją) ir šios įstaigos darbuotojus, bei IAE paslaugas teikiančius, prekes tiekiančius, darbus atliekančius ar kitą su branduolinėmis ir (arba) branduolinio kuro ciklo medžiagomis susijusią veiklą vykdančius fizinius asmenis, ar IAE paslaugas teikiančių, prekes tiekiančių, darbus atliekančių ar kitą su branduolinėmis ir (arba) branduolinio kuro ciklo medžiagomis susijusią veiklą vykdančių juridinių asmenų darbuotojus, kuriems jų funkcijoms ar pavestam darbui atlikti būtina įgyti teisę be palydos dirbti BEO ir vežti branduolines medžiagas.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymų projektai kriminogeninei situacijai ir korupcijai neigiamos įtakos neturės.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymų projektų priėmimas neigiamos įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturės.

Šiuo metu Lietuvos teritorijoje veikia tik viena įmonė – IAE, kuri patikėjimo teise valdo visus Lietuvos teritorijoje esančius BEO ir kuri vykdo specialųjį įpareigojimą – BEO eksploatavimo nutraukimą ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymą (apimančią ir tam reikalingos infrastruktūros įrengimą bei eksploatavimą)⁷.

8. Ar įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymų projektais siūlomos nuostatos neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Siekiant Įstatymų projektuose siūlomas nuostatas inkorporuoti į teisinę sistemą, priimti naujų, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios galiojančių įstatymų nereikės.

10. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

⁷ Nurodytas specialusis įpareigojimas numatytas Valstybės valdomų įmonių ir jų dukterinių bendrovių vykdomų specialiųjų įpareigojimų sąrašė, patvirtintame Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministro 2021 m. kovo 16 d. įsakymu Nr. 4-193 „Dėl Valstybės valdomų įmonių ir jų dukterinių bendrovių vykdomų specialiųjų įpareigojimų sąrašo patvirtinimo“.

Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų. BEĮ projekte pateikti nauji fizinio asmens ir juridinio asmens sąvokas įvardijantys terminai yra įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka. Iš esmės fizinio asmens ir juridinio asmens sąvokos nebuvo keičiamos.

11. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymų projektai neprieštarauja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei.

12. Įstatymų projektams įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai – kas ir kada juos turėtų priimti

Pritarus Įstatymų projektais teikiams pasiūlymams, Vyriausybė turės iki 2026 m. balandžio 30 d. patikslinti:

1) Branduolinės energetikos objekto vadovaujančių darbuotojų atestavimo tvarkos aprašą, patvirtintą Vyriausybės 2018 m. kovo 21 d. nutarimu Nr. 260 „Dėl Branduolinės energetikos objekto vadovaujančių darbuotojų atestavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

2) Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcijos nuostatus, patvirtintus Vyriausybės 2012 m. lapkričio 21 d. nutarimu Nr. 1406 „Dėl Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcijos nuostatų patvirtinimo“;

3) Fizinių asmenų tikrinimo, informacijos apie patikrintus fizinius asmenis nuolatinio stebėjimo ir tokios informacijos teikimo branduolinės energetikos srityje tvarkos aprašą, patvirtintą Vyriausybės 2018 m. gruodžio 27 d. nutarimu Nr. 1414 „Dėl Fizinių asmenų tikrinimo, informacijos apie patikrintus fizinius asmenis nuolatinio stebėjimo ir tokios informacijos teikimo branduolinės energetikos srityje tvarkos aprašo patvirtinimo“.

Lietuvos kariuomenės vadas turės iki 2026 m. balandžio 30 d. patikslinti Orlaivių skrydžių draudžiamąją arba ribojamąją zoną tvarkos aprašą, patvirtintą Lietuvos kariuomenės vado 2016 m. sausio 18 d. įsakymu Nr. V-70 „Dėl Orlaivių skrydžių draudžiamąją arba ribojamąją zoną tvarkos aprašo patvirtinimo“.

IAE vadovas turės iki 2026 m. balandžio 30 d. patikslinti IAE vadovaujančiųjų darbuotojų sąrašą ir už branduolinės saugos, radiacinės saugos, fizinės saugos, taip pat už branduolinio ginklo neplatintojo išpareigojimų vykdymo užtikrinimą ir už nepriklausomą šių procesų vykdymo priežiūrą atsakingų vadovaujančių darbuotojų sąrašą.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymų projektams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymų projektų nuostatomis įgyvendinti papildomų valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondo lėšų nereikės. Sutaupyti lėšų neplanuojama.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados Specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia įstatymų projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymų projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą – „apribojimai dirbti“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Papildomi Įstatymų projektų pagrindimai ir paaiškinimai nėra reikalingi.